

- Pôvodná reportáž z Perzie
- Cikkerova premiéra očami autora
- Začína koncertná sezóna
- List z Poľska
- Vanekov univerzálny prerezávač strún

Hudobný život

17

69

Cena Kčs 2,-

25. IX. 1969

Hafízove záhrady, v ktorých boli koncerty III. hudobného festivalu v Perzii. Reportáž nášho spolupracovníka o tomto podujatí si prečítajte na str. 8.

S PROF. EUGENOM SUCHOŇOM

O VEČNÝCH ZAČIATKOCH

Ak sa vám zdá, že nasledujúce otázky boli v inej súvislosti či štylizácii položené mnohým tvorivým umelcom, je to asi pravda. Ale sú veci — v živote i v umení —, ku ktorým sa potrebujeme vracat opäť a znovu. Nehasnú, nezanikajú, iba dostávajú inú podobu, ako napokon celé naše myslenie. Iba toľko na úvod.

Inšpirácia — jej súvislosť s intelektom a citovým prežívaním života...

— Hudba má svoj vlastný jazyk. Nič mimohudobné sa v nej nemá hľadať. To, čo je akosi viditeľné, pozorovateľné, logicky odôvodnené, je technika diela. Ale skladateľ (a každý umelec) tvorí na základe istého zážitkového podkladu. Tu by som rozlišoval inšpiráciu mimohudobnú a hudobnú. Tá prvá je najevidentnejšia v skladbách, ktoré vznikli podľa predlohy, hoci z literatúry. Hudobná inšpirácia je základom stvárnenia zámeru skladateľa technickými prostriedkami. Skladby, ktoré nie sú inšpirované mimohudobným zážitkom, by mohli byť na prvý pohľad tzv. absolútnou hudbou (hudba pre hudbu). Na túto tému bolo v histórii veľa diskusií. Spomeňme hádky okolo Bachovho Tempe-rovaného klavíru. Vraj Bachove fúgy — to je čistá absolútna hudba... Veď áno, ale prečo je táto — na pohľad jednou formou stvárnená muzika — iná v každej fúge? Čo dalo osobitý obsah, dušu každému z týchto Bachových nesmrteľných diel? Inšpi-

račný moment nechýba ani v tých najextremnejších pokusoch o novú hudbu, ak chce skladateľ fixovať aspoň istú zvukovú predstavu.

Ako je možné, že vaša hudba je taká impulzívna... kde sa to berie, keď váš súkromný život je navonok pokojný a nevzrušený?

— Každý tvorivý umelec, nielen ja, prudko reaguje na svoju dobu a prežíva vo vnútri nielen svoj život, ale rovnako silne ho vzrušujú osudy ľudstva, národa, osôb, ktoré žijú vedľa neho. Vzrušuje ho minulosť, prítomnosť, ba vari najviac otázka východiska do budúcnosti. Sú to silné veci, ktoré sa spätne odzrkadľujú v tvorbe každého umelca.

...mohli by sme nadviazať na otázku vývoja v hudbe a osobitne vo vašej tvorbe.

— Vývoj, to je dopredu utekajúca čiara, priamka bez konca. Na ceste za dosiahnutím ideálu doby sa ide stále ďalej. Aj ten, kto si namýšľa, že robí syntézu, je fakticky iba súčasťou napredovania tejto čiar-y. Každý jednotlivec sa vyvíja svojším spôsobom. I ja poznám pocit páľivého hľadania odpovede na otázku: ako ďalej? Svetový vývoj je súhrnom vývoja skladateľských individualít, a tak nemožno tvrdiť, že ten či onen je vrcholom a ostatní tvoria medzičlánok. Hudobné umenie sa vyvíja na mnohých plochách súčasne. Ak by

sme toto neakceptovali, ochudobnili by sme našu dobu o estetický pluralizmus.

Národnosť v umení, v hudbe... Veľmi veľa prázdnych i múdrych slov bolo povedané na túto tému. A predsa... Predsa len sa vraciame k veciam nielen okolo existencie národného v spoločenskom živote, ale i v umení.

— Povedzte, prečo my Slováci sa neustále trápime otázkami o národe? Či práve my, malý národ máme pochybovať o svojej existencii, keď iné národy ju považujú za samozrejmnú? Pochybujeme o svojej svetovosti... Nevdojak ma napadá spomienka na jednu televíznu besedu, v ktorej sa Alexandra Matušku pýtali na svetovosť zjavu Hviezdoslava. Matuška veľmi pohotovo a vtipne odpovedal: „Žil Hviezdoslav na Slovensku? Je Slovensko v Európe a Európa vo svete? Je. Tak prečo by nemohol byť Hviezdoslav rovnako zjavom domácej i svetovej literatúry... Ak jeho tvorbu nepoznajú cudzie národy, nie je to i naša chyba?“

Akosi podobne je to aj s našou hudbou, s naším neustálym sebaspytovaním a trápením sa nad malosťou i samotnou existenciou. Preto, že toľko múdreho i nemúdreho bolo povedané na margo národného v umení, núti to k presnej formulácii. Nerád citujem, ale spravím výnimku, nakoľko sa mi práve v týchto dňoch dostala do rúk anketa Slovenských pohľadov o národnosti v umení, kde z pera spisovateľov sú veci štylizované tak exaktne a natoľko sa kryjú s mojou predstavou, že osobná štylizácia by bola asi nedostatočná. Dovoľte mi preto, aby som siahol k nasledujúcim vetám Antuna Šoljana:

„...všetci spisovatelia (skladatelia — poznamenáva prof. Suchoň) majú spoločné niečo, čo ich spája v neviditeľné bratstvo. Ideál, ku ktorému sa usilujú dospieť rozličnými cestami a z rozličných príčin a ku ktorému rozličným spôsobom cítia konečnú zodpovednosť. Bez ohľadu na charakter špekulácie, bez ohľadu na rečové, geografické, rasové a bohvieaké rozdiely, cítia určitú vzájomnú zviazanosť, príbuznosť, patria do jedného medzinárodného bratstva.“ (Pokračovanie na 3. str.)

HRA NA PRAVDU

Je taká hra. Hra na pravdu. Vždy ma dráždila už svojím rozporným názvom. Hra ako predstieranie určitých situácií, hra ako kladenie pravidiel, ktoré možno kedykoľvek zavrhnúť alebo sa im znovu podrobiť — a pravda. Pravda, to slovo s dvoma tvármi; jednou odvrátenou, na ktorú nevidíme, vysielame k nej podarené i nepodarené sondy, aby sme ju poznali, ale neprestávame o nej snívať a druhou, ktorá sa na nás škľabí vlastnou prázdnotou, relativnosťou všetkého čo sa pokúšame robiť alebo prenášať na iných.

A raz sme v istej spoločnosti hrali túto podivnú hru. Spočiatku som si myslel: dobre, nastane uvoľnenie, strasieme masky a rozpaky, staneme sa partiou sprisahancov, ktorí poskladajú drobné mince svojich zatajovaných malých pravdičiek, aby si kúpili jedno pekné, veľké vzájomné porozumenie. A nastal — pravý opak. Padal na nás chlad a malichernosť toho, čo sme mámili jeden z druhého. Vlastná vina začala páliť ako stará jazva a to, že sme ju schladzovali vzájomnými priznaniami a odhaľovaniami, ju rozpaľovalo ešte viac.

Nedobre a smutne skončila táto hra na pravdu. Ja osobne som sa z nej musel vyspávať ako z opice, musel som spomienku na ňu striasať ako odpornú, vlhkú pavučinu. Nie preto, že sa mi dotkla svedomia, skôr ma akosi vnútorne poranila a ponížila. Myslim si totiž, vedený touto i mnohou inou skúsenosťou, že nie je pravdou bezohľadné dávanie vlastných hriechov a komplexov pod nohy tým, ktorých chcem k sebe pripútať viac ako iných, pretože mi na nich viac záleží. A nie je ľžou, ak naspäť prehltnem kyslosť a horkosť vyvrhnutého svedomia alebo ju vyplujem ticho a bez svedkov za hustým krovím, aby som druhým, tým, ktorých chcem k sebe pripútať, lebo mi na nich záleží, položil do tváre ulahčenie a porozumenie, ktoré som si sám pre seba i pre nich v ťažkej chvíli vykúpil.

Viem, že to zasa len tá zahmlená tvár malej subjektívnej pravdy a zhrzol by som sa, keby si to niekto vykladal ináč. Len jedno by som chcel tvrdiť s naprostým presvedčením, že to platí vo svete človeka, vo svete vytvorenom človekom — na pravdu sa nemožno hrať. Nech je rozdobená na tisíc odleskov jedinej vzdialenej a odvrátenej tváre žiarivého absolútna, ktoré nevidíme, neuvídime, ale ktorého sálajúce teplo povrchom srdca predsa len cítime, nech je akákoľvek, nemožno sa na ňu hrať, neslobodno sa na ňu hrať, treba ju žiť. Žiť sám pre seba, pre druhých, proti druhým.

Aby som nezabudol. Kamarát, ktorý vtedy, na tom nepodarenom večierku najslobodnejšie mlátil svojou úprimnosťou hlavy našich učupených hriechov a tajomstiev, bol na druhý deň u nás doma. Sedel so mnou a s mojou ženou pri káve a strašne zaujímavo rozprával o svojich cestách po cudzine a ešte o čomsi, ale už som zabudol o čom. Bol mi vtedy oveľa oveľa bližší ako deň predtým, pri hre na pravdu...

JURAJ HATRÍK

Ako je to s organmi?

V dvojtyždenníku Hudobný život č. 13—14 bol som vyzvaný, aby som za Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody, stredisko v Banskej Bystrici vysvetlil niektoré problémy pri záchrane hnutelných pamiatok, najmä organov na strednom Slovensku.

Súpis hnutelných kultúrnych pamiatok bývalého Stredoslovenského kraja bol prakticky ukončený koncom roku 1968. Do štátneho zoznamu chránených kultúrnych pamiatok bolo zapísaných k 1. 12. 1968 4701 exemplárov. Sú to umelecké predmety, ktoré nie sú inštalované alebo deponované v múzeách a galériách, ale sa nachádzajú na verejne prístupných miestach, v kostoloch, kaplnkách a pod. Medzi nimi sa nachádzajú aj organy, o ktoré vlastne v spomenutom článku ide. Do štátneho zoznamu bolo zapísaných celkovo 63 organov, poväčšine z obdobia baroka, rokoka alebo klasicizmu. Je samozrejme, že štátny zoznam pamiatok umožňuje zapísať do neho aj ďalšie hnutelné kultúrne pamiatky v prípade, že bude preukázaná ich nesporná kultúrna hodnota.

Vami opísaný prípad organa v Rimavskej Bani sme preskúmali v archívnych materiáloch príslušných inštitúcií, nakoľko generálna oprava evanjelického kostola v Rimavskej Bani bola uskutočnená v rokoch 1955—58, kedy tunajšie stredisko pamiatkovej starostlivosti ešte neexistovalo. Vzniklo len dňom 1. VII. 1960.

V dôsledku toho, že pri generálnej oprave kostola bol chórus zdvihnutý cca o 70 cm, aby sa umožnil vstup do kostola aj zo západnej strany (ako tomu bolo pôvodne), bolo potrebné rozobrať aj organ. Pritom však bola vyslovená požiadavka, aby rozobratie, konzervovanie aj rekonštrukcia bola prevedená odborným podnikom. To však akceptované nebolo. Po prehliadke experta Juraja Šimko-Juháša boli vyslovené dve alternatívy rekonštrukcie:

- znižť aj organ o 70 cm, alebo
- premiestniť ho do iného objektu.

Nakoniec bol prijatý návrh experta dr. O. Gergelyho, že organ má ostať na pôvodnom mieste. Narazilo sa však na finančné ťažkosti, pretože vlastníci — miestna cirkev nemala potrebné finančné prostriedky.

Pri súpise hnutelných kultúrnych pamiatok v okrese Lučenec sa organ v Poltári už ne našiel, ani naň nik nepozoroval, pravdepodobne bol už vtedy viac rokov rozobratý.

Pri záchrane kultúrnych pamiatok či už hnutelných alebo hnutelných a najmä organov sa naráža často na malé pochopenie zo strany občanov, nakoľko oprava napr. v pomere k novému nástroju je vysoká (finančne náročná) a často sa stáva, že tieto nástroje sa postupne dostávajú do dezolátneho stavu. Zákon SNR č. 7/1958 o ochrane kultúrnych pamiatok totiž prikazuje vlastníkom a trvalým užívateľom zabezpečovať opravy z vlastných finančných prostriedkov. V prípade, že vlastníci nie sú schopní finančne zabezpečiť záchranu a obnovu kultúrnej pamiatky, môže si na príslušný ONV podať žiadosť o subvenciu. Prax je však zatiaľ taká, že okresné národné výbory subvencie na záchranu a obnovu kultúrnych pamiatok od roku 1960 poskytl len skutočne v ojedinelých prípadoch.

V prípade Rimavskej Bani Krajský národný výbor v Banskej Bystrici financoval z vlastných prostriedkov kompletnú opravu celého kostola a žiadal, aby sa cirkevníci postarali vlastným nákladom aspoň o opravu organu. Zároveň v prísepe zo dňa 11. januára 1960 dal Ev. a. v. farskému úradu v Rimavskej Bani súhlas na preverenie zbierky za účelom zadováženia finančných prostriedkov na opravu organa.

Dňa 22. mája 1960 sa konalo zasadnutie celocirkevného presbytéria ev. a. v. cirkvi v Rimavskej Bani. Zo zápisnice z uvedeného zasadnutia vyplýva, že bol prijatý taký záver, že cirkev považuje za neúnosné pustiť sa do šesťdesiatitisícovej investície v prípade, že by nedostali od KNV príspevok na rekonštrukciu organu, ponechajú ho v rozobratom

stave a zadávajú si pre bohoslužobné účely väčšie harmonium. V tomto zámere podporilo cirkevníkovi i Drevospracujúci ľudové družstvo organa v Českom Brode, ktoré vo svojom prísepe zo dňa 12. 8. 1960 adresovanom farskému úradu „poradilo“, že pre ev. cirkev v Rim. Bani by bolo najvýhodnejšie — bez ohľadu na pamiatkovú hodnotu — postaviť iný, starší nástroj, ktorý by im vedeli zaplatiť pri maximálnych nákladoch 30 000 Kčs.

Takýmto riešením však Krajské stredisko štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody v Banskej Bystrici po svojom vzniku v júli 1960 nesúhlasilo a zvolalo na deň 20. 9. 1960 do Rimavskej Bane komisiu za účasti Družstva organa a experta dr. Gergelyho. Na komisiu Krajské stredisko zápisnične trvalo na svojom stanovisku, že tento nástroj, ktorý bol rozobratý neodborne miestnymi občanmi — podľa ich vyjadrenia na príkaz stavebného dozoru dňa 20. 7. 1958 — treba rozhodne v celku zachovať, znova postaviť a zakonzervovať a to pri zachovaní pôvodných vzdušníc, mechanickej traktúry, hracieho stola, ako aj celého použiteľného píšťalového stroja. Družstvo organa počítalo v podstate s výmenou uvedených častí, čím samozrejme vzrástli i predpokladané náklady, ktoré by dosahovali sumu vyše 80 000,— Kčs.

Pri zásade zachovania uvedených častí a konštrukcií organa, ako to požadovalo Krajské stredisko na základe vyjadrenia svojho experta by rekonštrukcia organa nepresahovala 40 000,— Kčs.

Na komisiu bolo dohodnuté, že ev. a. v. farský úrad požiadá S-KNV o subvenciu cca 25 000,— Kčs na rok 1961 a Krajské stredisko že bude túto požiadavku uplatňovať u S-KNV vo svojom rozpočte a pláne pamiatkových akcií na rok 1961.

Pri prejednávaní návrhu plánu rozpočtu Krajského strediska na S-KNV odbore školstva a kultúry bolo dňa 5. 12. 1962 zo strany KNV rozhodnuté, že požadovaná finančná čiastka nebude zo strany S-KNV pre Krajské stredisko schválená, pretože medzi tým bolo v celoštátnom merítku rozhodnuté o delimitácii finančných prostriedkov na záchranu kultúrnych pamiatok na okresné národné výbory a Krajské stredisko počnúc rokom 1961 nemalo finančné prostriedky na opravu a záchranu kultúrnych pamiatok.

Tieto skutočnosti boli oznámené aj farskému úradu s tým, aby organ v zmysle zákona SNR č. 7/1958 dal opraviť vlastným nákladom pri použití povolenia S-KNV na finančnú zbierku a do zabezpečenia potrebných finančných prostriedkov, aby bol organ odborne uložený, aby sa predišlo jeho ďalšiemu poškodeniu.

Žiaľ, majiteľ tejto pamiatky nemal v posledných rokoch dostatočný záujem, aby zabezpečil jej opravu a rekonštrukciu. Súčasný stav je dokonca taký, že ani kostol sa už sústavne nepoužíva na bohoslužobné účely, ale iba provizórna modlitebňa v obci.

Váš článok uverejnený v Hudobnom živote č. 13—14 však bude pre Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody — stredisko v Banskej Bystrici podnetom pre opätovné úsilie doriešenia rekonštrukcie tejto pamiatky so zainteresovanými inštitúciami, predovšetkým s odborom kultúry ONV v Rimavskej Sobote, ktorý po zrušení krajov obdržal právomoc a zodpovednosť vo veci záchrany a obnovy kultúrnych pamiatok a za týmto účelom bude môcť i hmotne podporiť snahu o ich záchranu.

Na základe vášho článku naše Stredisko nadviaže tiež spoluprácu s Hudobným oddelením Slovenského národného múzea v Bratislave za tým účelom, aby nám ich špecialisti zhodnotili historické hudobné nástroje (organy) zapísané do štátneho zoznamu kultúrnych pamiatok a poukázali na najcennejšie exempláre tak, aby sme sa v súčasnosti s vlastníkmi a s národnými výbormi mohli na ne orientovať pri ich záchrane pre budúcu generáciu.

Ing. arch. Stanislav Dúbravec,
riaditeľ strediska

● Štátne divadlo v Košiciach pripravuje do nového sezónu 1969/70 nasledujúce repertoárové čísla: operný súbor predvedie ako prvú premiéru Ferenczyho Nevšednú humoresku a Pucciniho Sestru Angelicu. Druhou premiérou bude Saint — Saënsova opera Samson a Dalila, ďalej bude premiéra Così fan tutte od W. A. Mozarta a Massenetova Manon. Operetný súbor uvedie Dom u troch dievčatiek od Schuberta — Bertého a baletný súbor Beethovenovu 5. symfóniu c mol a 7. symfóniu A dur, Paríkovu Piesočnú ženu, Gershwinovho Američana v Paríži a Kodályove Tance z Marosszéku. V septembri vystúpia (9. septembra) v košíckom Štátnom divadle sólistka Štátnej opery v Budapešti Zsuzsa Erdészová v titulnej úlohe Donizettiho opery Lucia z Lammermooru.

● Pri príležitosti 200. výročia narodenia L. van Beethovena bude v marci 1970 v Berlíne hudobno-vedecký kongres, ktorého témy sú nasledovné: Premena názorov na Beethovena, Beethovenova osobnosť a jeho názor na svet, Špeciálne aspekty Beethovenovej tvorby, Interpretácia Beethovenovej hudby, Úlohy a metódy popularizačnej vedy, Recepčia Beethovenových skladieb v ČSSR. Tiež Západonemecká spoločnosť pre hudobnú vedu usporiada v dňoch 7.—12. septembra 1970 v Bonne medzinárodný hudobno-vedecký kongres pri tej istej príležitosti.

Pre tento kongres sú plánované tri témy: Beethoven, Opera, Hudba v prvej polovici XX. storočia. Ďalej je plánovaná pracovná diskusia na tému: Zmysel a úlohy hudobno-vedeckého bádania v dnešnej dobe.

● Národné divadlo v Prahe začalo 5. septembra už 86. sezónu. V ten večer zazneli na historickej scéne Národného divadla melódie Smetanovej Predanej nevesty, ktorá týmto predstavením dosiahla 2689 predvedení od premiéry v roku 1866.

● Gramofónový klub pripravil pre čitateľov džeza a pop-music na rok 1970 zaujímavé tituly, z ktorých vyberáme aspoň názvy niekoľkých gramofonov: Ray Charles, Traditional jazz studio, Ulice swingu, Flamingo, Byrds, České písne vlastenské, Tom Jones, Barbara Streisand. Všetky tituly, ktoré spomíname, (okrem nich, pravda, aj iné) vyjdú v Stereo i Mono verzii, a to v I. štvrtroku 1970.

● Z novej tvorby slovenských skladateľov: Ladislav Burlas: Hudba pre sláčikové kvarteto, Ladislav Holoubek: Spevy jesene — cyklus piesní na básne P. O. Hviezdoslava pre bas a orchester, Miloslav Konečný: Apokryfy — tri skladby pre klavír, Julius Kowalski: Malá fantázia pre flautu a klavír a Improvizácia pre flautu sólo, Ladislav Kupkovič: Ad libitum, Dušan Martinček: Invokácia a fúga pre klavír, Zdenko

Mikula: Parobské spevy — cyklus miešaných zborov, Michal Vilec: Septet op. 36 pre flautu, klarinet, trúbku, husle, violu, violončelo a klavír, Ján Zimmer: Allegro moderato, Andante con moto op. 63 pre dva klavíre 8-ručne, Anton Zimmermann — Jaroslav Meier: Misa pastoralis.

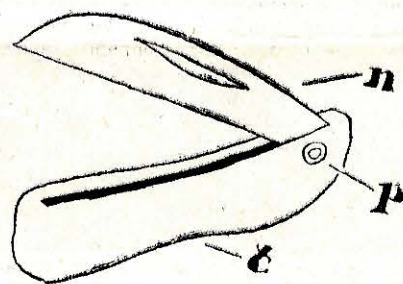
● Známe nakladateľstvo Bärenreiter v Kasseli (NSR) prebralo do svojho informačného časopisu Musica č. 4 úvodný článok z bulletinu HIS-u (od dr. Jozefa Šamka, CSc.) o vývoji slovenskej hudobnej kultúry.

● Kurz elektronickej hudby sa uskutočnil v dňoch 22.—26. septembra t. r. v spolupráci Zväzu českých skladateľov a Čsl. rozhlasu. Vedenie kurzu usporiadatelia zverili prof. G. M. Koenigovi a jeho spolupracovníkom z umeleckej univerzity, ktorá má dnes jedno z najlepších vybavených elektronických štúdií v Európe.

● Dňa 15. septembra t. r. podpísal minister kultúry SSR M. Válek štatút Slovenskej hudobnej rady. (Písali sme o nej v č. 18.) Jej zloženie bude nasledovné: dr. O. Ferenczy — predseda, P. Bagin — tajomník, členovia: dr. L. Burlas, CSc., národná umelkyňa M. Klišová-Hubová, M. Jurík, dr. M. Kresák, dr. L. Leng, CSc., Z. Marczelová, dr. I. Mačák, CSc., Z. Mikula, národný umelec A. Moyzes, dr. L. Mokřík, CSc., zaslúžilý umelec L. Slovák, dr. I. Stanislav.

MARIÁN VANEK

Hudobné vynálezy XII.

Univerzálny prerezávač strún

Mnohí z vás, vážení čitatelia, si iste spomínate na Paganiniho husľový koncert, v ktorom ho isté nepriaznivé okolnosti donútili hrať na jednej jedinej strune. „Čertovský huslista“, ako ho súčasníci prezývali, si však z úbytku strún nič nerobil a koncert hravo zvládol i na jednej strune. Tento koncert sa stal potom spolu s Paganiniho slávnym a veľa huslistov sa ho snaží i teraz interpretovať, keď je v našich

obchodoch dostatok strún. Bohatý výber i dobrá rada predavačov, ktorí sú zväčša bývalí aktívni muzikanti, dovoľuje huslistom hrať na všetkých strunách, ale oni by najradšej hrali Paganiniho koncert na jednej strune. Vyberú si jednu strunu, ostatné odopnú a interpretujú vyššie uvedené koncert. Je viac ako samozrejmé, že koncert potom vyznie trapne, ľudia v hľadisku sa šeptom pýtajú suseda (a kľbetia a ohovávajú interpreta), čo to je za huslistu, ktorý nemá ani na struny(?) Tento nesprávny prístup k slávnemu koncertu a z toho vyplývajúcu slabšiu interpretačnú formu huslistu nahradiť môj univerzálny prerezávač strún. Skladá sa z nožičky (n) prichyteného pátkou (p) a dreveného podstavčeka (č).

Univerzálny prerezávač strún pri interpretácii Paganiniho jednostrunného koncertu pôsobí najmä psychicky na obecenstvo i huslistu. Huslista vyjde na pódium a zahrá na husle, na všetkých strunách známu melódiu (napr. Keď som vyšiel na Poľanu...). Iako sa obecenstvo presvedčí, že huslista má na päť strún. Potom huslista vyberie univerzálny prerezávač strún, štyri struny prereže a hrá Paganiniho koncert na jednej strune.

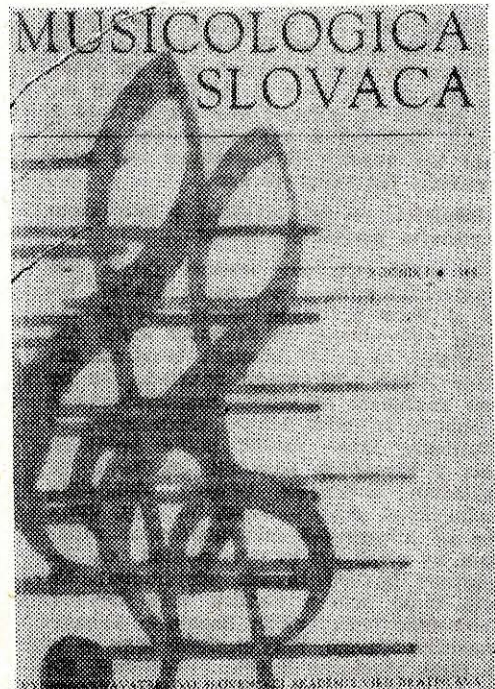
Úspech je zaručený, psychická príprava vykonala svoje — a to len zásluhou môjho univerzálného prerezávača strún.

ČOSÁR

Max Brod, meno ktorého podozreáme spájať skôr s osudmi Franza Kafku ako s pojmi „recenzent a hudobný kritik“, sa predstavuje dnešnému čitateľovi v knihe esejí a úvah Pražské hvězděné nebe (Editio Supraphon, 1969). Podtitul knihy znie: Hudební a divadelní zážitky z dvacátých let. Už tieto slova naznačujú, že na stránkach sa čitateľ nestretne so stručnými konštatovaniami, na aké sme si pomaly zvykli u recenzentov dneška. Práve naopak. Kapitoly Maxa Broda nám približujú bohatú kultúrnu klímu Prahy v prvom povojnovom desaťročí, v období akejsi národnej renesancie českého kultúrneho života, renesancie, ktorá sa neuzatvárala ani pred vplyvmi Európy. To, čo robí takmer štyridsaťročné úvahy na aktuálnu tému stále živými, je osobná zaangažovanosť subjektívny zápal a myšlienková hĺbka. Autor sa nebojí citového vzplanutia pre dieťa, skladateľa, interpreta, nebojí sa priznať, že je očarený alebo sklamaný známym menom, inokedy riskuje nevraživosť hudobnej verejnosti, ak sa angažuje za autora takmer neznámeho.

MUSICOLOGICA SLOVACA — nový muzikologický zborník, ktorý vydáva

(Dokončenie z 1. str.)
 „tvá... Prichodí sa nám spýtať, či dva ideály, ktoré sme nazvali kozmopolitným (nepovažujeme to však za vhodný výraz — E. S.) a nacionálnym — nie sú v rozpore? Či nestoja jeden druhému v ceste, ako nám to sugerujú aj samé ich mená? Či sa navzájom nenicia? Či nežiadajú od spisovateľa (skladateľa), aby sa rozhodol pre jeden alebo druhý? Naša odpoveď na všetky otázky znie: Nie. Nielenže tie ideály navzájom nie sú v rozpore, ale čiastočne sa zhodujú, čiastočne dopĺňajú i potvrdzujú. Umelec je súčasne kozmopolita aj neodtrhnutelná časť svojho národa. Jeho konkrétne osobitné ideály, ktoré mu vtlačilo jeho národné bytie, sú integrálnou súčasťou metafyzického i všeobecného ideálu, ktorý patrí všetkým umelcom na svete. Len ako autentická časť národnej tvorby môže umelec dačím prispieť aj svetovej literatúre (hudbe). Takto paradoxne — čím je niektorý spisovateľ (skladateľ) národnejší, zodpovednejší svojej osobitnej tradícii i osobitným úlohám, je aj kozmopolitnejší. Čím viac je občanom sveta, tým jasnejšie a s väčšou opravdivou literárnou (hudobnou) zodpovednosťou vidí problémy svojej užšej vlasti.“

Slová Antuna Šoljana však môžeme doplniť ďalšími myšlienkami — o špecifike malého národa...

— To isté, čo sme hovorili a citovali vyššie, sa vzťahuje napokon i naň. Ale sú tu určité zvláštnosti:

„Malý národ spravidla nedisponuje dostatočne silným finančným i propagačným aparátom pre rozvoj vnútornej kultúrnej sféry. Spisovateľ (skladateľ) malého národa často zistí, že je možno lepším umelcom ako mnohí jeho kolegovia z väčších národov, ktorí však na internacionálnej burze stoja oveľa vyššie ako on. To všetko vyvoláva v umelcovi pocit nepravdy, že sa narodil v malom národe a že si tu vybral svoj literárny (hudobný) osud.“

Tak tomu bolo doposiaľ. Možná že je na nás, aby sme sa dopracovali k inému stanovisku. No chceme povedať ešte niečo! Myslím, že sme ďaleko od toho, aby sme za národnú hudbu a kultúru považovali iba tú, ktorá je spojená s ľudovou tvorbou. Kto tvrdí niečo podobné, tak celý problém vulgarizuje. Prešli sme etapou, v ktorej bolo našou povinnosťou vytvoriť národné umenie vychádzajúce z prameňov a materiálu ľudového umenia. Boli sme v určitej výhode (nevýhode možno tiež) voči národom, ktoré túto etapu národnej kultúry absolvovali v 19. storočí. My sme mohli pristupovať v slovenskej hudbe k ľudovému materiálu na základe hudobných poznatkov z oblasti hudobnej teórie 20. storočia. No národná kultúra je všetko, čo sa rodí u nás, čo je plodom našich tvorcov.

A predsa sú tu aj určité špecifické znaky. Iste to nepopierate.

— Ak sa pýtate na to naše, špecificky slovenské, nevďak ma znovu nútiť citovať — tentokrát Júliusa Vanoviča: „Keby sa zrátali tie večné návraty, tie ustavičné začínania od abecedy, znovu a znovu, zápasy s diktátom, cenzúrou a mocou; keby sa počítala energia vynaložená na samozrejmosť a veci elementárne, čiže energia nepravo investovaná a premárnená; keby sme si u nejdneho predstavili, čo mohlo byť a nebolo — narodili by sa dejiny slovenskej literatúry (hudby), ktoré by sa nemohli pokrstiť inak ako prívlastkom tragické.“

Nik iný totiž nevyháňa slovanských či slovenských kňazov, nik iný neruší slovanskú liturgiu, písmo a písomnosť ako Slovan či Slovák Svätopluk. Zhruba tisíc rokov po tom bude táto krajina čakať na svoju autentickú spisovnú reč a literatúru.

S PROF. EUGENOM SUCHOŇOM O VEČNÝCH ZAČIATKOCH

Dodnes sa nevytvorila všeobecne platná a plodná syntéza domáceho so svetovým — jedni predlžovali život folklóru a domácu tradičnú linku, oni starí, nemoderní, konzervatívni — druhí zas lietajú po svete bez domáceho uzemnenia, bez rodného taziška; svetovo paberujú a to, čo stvorila a vyslovila, ide kamsi pomimo: nie je doma ani na Slovensku, ani vo svete.“

Tak je to s hudbou, tak je to s literatúrou — a možno v maliarstve, sochárstve je tak tiež. Energia daromne vynaložená, opätovné začiatky, vzájomný boj a často nevráživosť staromilstvo i chcená svetovosť. Snáď toto ste chceli počuť...

Áno, to. Pretože v tom žijeme, to nás trápi — ale aj to je národ. Máme preto nárekať? Bude budúcnosť iná? Možno. Nevedno. A tu sa nevďak dostávame k tvorbe a snaženiam mladých.

— Viete, prvorádou otázkou je snáď to, kto je tvoriaci mladý a kto starý. Lebo fyzický vek asi nerozhoduje. No ak sa mám predsa vyjadrovať v akýchsi generáčnych kategóriách, tak by som povedal asi toľko. Tvorba našej mladšej a najmladšej generácie sa zapája do celosvetového kontextu vysoko kvalitnými hodnotami. A toto konštatova-

nie platí aj o slovenskom výkonnom umení, ktoré je tiež nedostatočne oceňované, hoci za hranicami dosahuje čoraz väčšie úspechy. Niekedy mám dojem, že naša kritika je príliš prísna a možno neuznávajú. Ako keby sme všetko to, čo vzniklo doma, podceňovali — alebo považovali za samozrejmé. A ešte jednu poznámku: ak sa nedostatočne uplatňujeme na medzinárodnom fóre, príčiny budú asi v tom, o čom hovorí aj A. Šoljan.

Váš život — to je okrem tvorby aj neustále zapájanie sa do vecí celospoločenských, organizátorských, verejných.

— Stále si uvedomujem, že slovenská hudba si musí vydobýť spoločenské uznanie predovšetkým doma, ak má čosi znamenať vo svete. Gustáv Koričanský mi z príležitosti môjho prvého dirigentského vystúpenia dal do vena tieto slová:

„Mladý Suchon! Prichystajte sa na tvrdý umelecký boj (hoci aj perom!). Nepoznám vás. Neviem aký máte všeobecný rozhľad, jedno ale je pravda, že na žiadnom poli života nestačí vedomosť len odborníka. Dobrý hudobník — práve tak, ako povedzme staviteľ, alebo dobrý obchodník — má vedieť vo veľkých obrysoch o všetkom, čo bolo a čo

sa okolo neho deje, lebo v životoch boji treba rátať aj s realitou.“

Realita a skutočný život — to ma nútilo a núti pracovať aj mimo pera a notového papiera. V hudobnom živote stále znovu kohosi presviedčame, že toto a hento je skutočne potrebné, tá či oná reforma viac poškodila ako pomohla, treba často bojovať za celkom samozrejmé veci, treba ľudí presviedčať — podotýkam, že stále nových ľudí — o našej existencii, o tom, že naša služba veci je rovnako potrebná, ak tento národ má postúpiť aspoň o krok dopredu aj v otázkach kultúry. Už len preto si nemôžem pripustiť, že moje súkromné ciele a snaženia sú dôležitejšie ako vyčerpávajúce a, žiaľ, často i bezvýsledné prebojovávanie čiastkových problémov.

Osobne som sa snažil v tejto oblasti tvoriť s plnou zodpovednosťou, napriek tomu, že mám plno iných plánov, vždy si nájdem chvíľu času pre prácu organizačnú a pedagogickú, ktorá sa datuje od čias skladateľských začiatkov v Pezinku. Len tak zbežne si spomínam na tridsiate roky, na početné boje o spoločenské uznanie učiteľov hudby, na svoje pedagogické pôsobenie ako aj tajomníčenie na Hudobnej a dramatickej akademii a v Komisií pre štátne skúšky, neskôr na prácu pri zriaďovaní Katedry hudobnej výchovy na Pedagogickej fakulte a napokon na pôsobenie na univerzite Komenského... Pravda, bol som iba skromným jednotlivcom z mnohých bojovníkov. Je isté, že sme v našich večných začiatkoch vybojovali cenné víťazstvá. Boje o uplatnenie a spoločenské postavenie hudobného umenia neboli márne.

...myslím, že všetkých tých, čo sa práce zúčastnili, stáli prinajmenej niekoľko rokov života. A tu sa znovu vraciame k tým slovenským začiatkom.

Rád by som z nich jeden spomenul. Málo sa vie napríklad o tom, že na prvom zjazde slovenských hudobných skladateľov v Trenčianskych Tepliciach v r. 1948 (teda pred založením Zväzu československých skladateľov) odznela rezolúcia, ktorej realizácia sa stala základom novej kapitoly dejín slovenského hudobného umenia. Okrem iného sme žiadali:

— Uvoľniť slovenských skladateľov pre tvorbu finančným zabezpečením.

— Vybudovať odborné hudobné školstvo na Slovensku — počnúc základnými hudobnými školami po Vysokú školu múzických umení.

— Usmerniť organizáciu koncertného života zriadením štátnej filharmónie, štátneho zboru, podporovať vynikajúci sólistov a komorné súbory, podporovať snahu našich operných a baletných súborov o osamostatnenie, postarať sa o pravidelnú informáciu domácej i zahraničnej verejnosti o slovenskom hudobnom živote a to prostredníctvom dennej i odbornej tlače.

— Zapojiť hudobnú vedu a kritiku do služieb propagácie slovenskej hudby (časopis, prednášky) doma i v zahraničí.

— Postarať sa o účinnú predvýchovu obecnstva (reorganizácia hudobnej výchovy, kurzy...).

Ak sa obzrieme po našom súčasnom hudobnom živote, musíme priznať, že zo spomínanej rezolúcie sa takmer všetko realizovalo: máme Slovenskú filharmóniu a jej zbor, VŠMU, Slovenský hudobný fond, Hudobné a informačné stredisko, SOZA atď., atď. Iba s tou predvýchovou obecnstva sa veci, žiaľ, nedotiahli do konca. Sľubný rozlet hudobnej výchovy na všeobecnovzdelávacích školách bol zahataný necitlivým zásahom a v konečných dôsledkoch aj reformou všeobecnovzdelávacej školy v r. 1953. Ale to sú tie konce a začiatky...

Zhovárala sa T. Ursínyová

Ústav hudobnej vedy SAV, vyšiel po tieto dni do trochu rozpornej situácie: obsahovo je určený odbornej verejnosti, pričom má informovať aj zahraničie, no dostať ho kúpiť v stánkoch PNS, medzi zábavnými magazínmi a dennou tlačou za cenu nie príliš nízku, 20,— Kčs. Pri dnešnej sieti odborných hudobných predajní je však „normálne“, že sa stretávame so zborníkom tohto typu na miestach, ktoré sú určené iným cieľom. Hoci sa jedná iba o prvé číslo, už teraz musíme konštatovať, že sa jedná o neperiodické vydávanie publikácie. Opak nenaviedu ani príhovor hlavného redaktora Doc. dr. L. Burlasa, CSc., ani interné správy (na ktoré sa však isteže nedá v plnej miere spoľahnúť). Dlhá výrobná lehota a organizačné, resp. prípravné práce spôsobili, že čitateľ sa tu stretáva so staršími prácami, mnohé sú dokonca z roku 1965. A tak, hoci rešpektujeme fakt, že vo vede sa výsledky neregistrujú zo dňa na deň, nie je tento zborník momentálnym zrkadlom stavu našej muzikológie, ale skôr 3—4-ročným pohľadom na vykonanú prácu. Určitým dôkazom súčasného stavu slovenskej hudobnej vedy, jej mladosti a vývoja je aj fakt, že zborník nie je špecializovaný, ale predstavuje

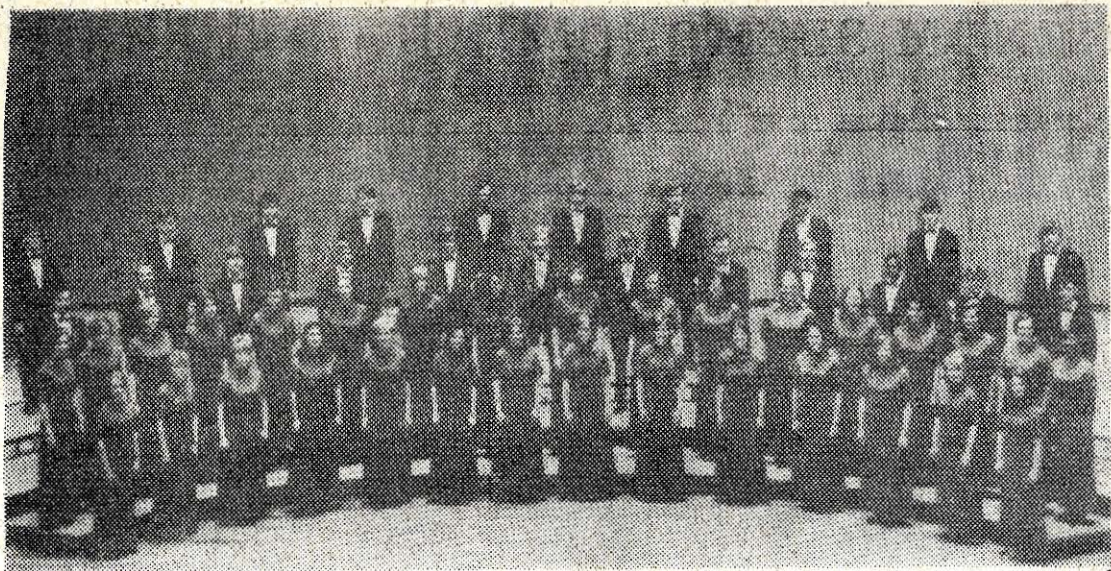
najzaujímavejšie výsledky zo všetkých disciplín hudobnej vedy — od hudobnovednej systematiky, cez históriu, hudobnú akustiku, formovo-estetický rozbor diela, až po recenzie. Medzi menami našich popredných muzikológov sa objavujú aj nové osobnosti, čo samozrejme teší, škoda len, že ich nie je viac, resp. zatiaľ sa na verejnosti nemali možnosť uplatniť. Musicologica slovacica je vstupom, začiatkom; treba jej popriať, aby nestroskotala na nedostatku pochopenia alebo — prispievateľov.

Na naše podmienky neobyčajnú a cennú publikáciu vydalo vydavateľstvo Obzor — agentúra Tatrapress v Bratislave. VIDEL SOM HUDBU — tak sa volá kniha umeleckého fotografistu Kamila Vyskočila, ktorá bola vydaná ako účelový náklad pre Slovenskú filharmóniu, takže sa dostane asi len veľmi sporadicky do rúk slovenského priaznivca umeleckých snímok. Napriek tomu — alebo snáď práve preto — by som sa chcela aspoň niekoľkými vetami zmieniť o výtvarne bohatej knižke, z ktorej každá strana je nielen dokladom bohatého hudobného života a záujmu bratislavského publika o sviatočné i všedné dni SF... K. Vyskočilovi sa po-

darilo navyše zachytiť osobitnú atmosféru koncertov, počiu nálad, detailov, ľudského sústredenia, osobitej architektúry, moment prežívania diela u interpreta i konzumenta. Umelecké fotografie na stránkach kníh sa nám v posledných rokoch dostali najmä zásluhou M. Martinčeka a publikácií, zachytávajúcích prírodné alebo architektonické zaujímavosti Slovenska. K. Vyskočil sa sústredil na doposiaľ málo prebádanú pôdu, darí sa mu to a je v tom jedinečný. Kniha VIDEL SOM HUDBU je uvedená citlivými slovami prof. Eugena Suchoňa a básňou Ladislava Novomeského.

To, čo prišlo do redakcie zo Supraphonu v Bratislave je, na škodu veci, znovu iba jednostranný pohľad: niekoľko malých gramoplatní z oblasti populárnej hudby. Po dlhom čakaní treba uvítať nahrávku štyroch najúspešnejších piesní z detvianskej Zlatej ruže v podaní E. Sepešlovej, M. Klesniakovej a Z. Kollárovej (technicky nie najvydarenejšie — časté šumy preskakovanie drážok: dúfam, že je to iba výnimka a netýka sa to celej sady gramoplatní), dve slovenské ľudové piesne (Slovenské mamičky, Pod našimi okny) v podaní a úprave Traditional Clu-

bu; v aranžmá I. Čelku dva známe džezové „hity“: I WANT TO DIE EASY a WE SHALL NOT BE MOVED (sp. E. Sepešlová, hrá Traditional). Beatovú skladbu E. Štassela Nesmieš v ceste mi stáť, ako aj slovenskú verziu známej eurovíznej skladby Boom, Bang a — Bang spieva T. Hubinská. Všetky spomínané skladby sú známe z rozhlasového vysielania, preto ťažko písať o prekvapení, napriek snahe vydavateľstva o urýchlené zabezpečenie výroby a expedície do predajní ešte stále — a zrejme veľmi dlho — nebudeme nielen na Slovensku, ale ani v Čechách dostatočne pružní na súbežné vydávanie hitov spolu s ich uvádzaním v rozhlasových reláciách. A tak sa aspoň bližšie zmlením o gramoplatni s nahrávkou Traditionalu a E. Sepešlovej. Spevávajúca zaujala už dávnejšie intelektom, zaujímavým sfarbením hlasu a nesentimentálnosťou podania hlavne v piesňach šansónového typu. V dvoch džezových skladbách však jej prejav vychádza príliš chladný, chýba ten pravý „hot“ a zostáva iba krásny, silný a tvárny hlas. Či jej vývoj postúpi aj v tomto smere ďalej, alebo zostane iba na pôde šansónu a populárnej piesne, ukáže ďalšia spolupráca s Traditionalom, Tereza Ursínyová

Univerzitný miešaný zbor z Illinois, o ktorom píšeme podrobnejšie v článku.

SPEVÁCI Z ILLINOIS

V dňoch 1.—6. septembra t. r. bol na Slovensku Univerzitný miešaný zbor z Illinois (USA), ktorý bol hosťom Žilinského miešaného zboru.

Americký zbor na svojom európskom zájazde sa zúčastnil sympózia o hudbe viedenských klasických skladateľov. Na tomto dvojtýždňovom seminári pod vedením profesora Gunthera Theuringa a ostatných členov Viedenskej hudobnej akadémie bolo o. i. asi 50 amerických dirigentov z 23 štátov a 250 zborových spevákov. Po sympóziu účinkovali speváci Univerzity z Illinois v Bratislave, Žiline, Prievidzi a Prahe. Okrem toho absolvovali vysielanie cez francúzsky rozhlas v Paríži.

Profesor Harold Decker je dirigentom a umeleckým vedúcim spomínaného speváckeho zboru, ďalej zastáva funkciu prezidenta Združenia amerických riadiateľov zborov, ktoré je profesionálnou organizáciou, sústreďujúcou viac ako 4000 dirigentov. Prvým asistentom Harolda Deckera je John Alexander, kandidát vied v zborovej hudbe pri Univerzite Illinois.

Prvý koncert na slovenskej pôde mali americkí študenti v bratislavskom Dóme sv. Martina. Zbor je zložený z poslucháčov hudobnej fakulty, ale i študentov iných odborov. Z počtu 60 členov prišlo do Európy len 46 spevákov, čo svedčí o prísnom výbere na európske turné. Teleso disponuje výborným hlasovým materiálom, presvedčilo o tom hneď po úvodných taktách. Zbor je po stránke hlasovej perfektne pripravený a na patričnej výške po stránke muzikálnej a umeleckej. Pozoruhodné bolo jeho netradičné rozostavenie, teda nie podľa hlasov, ale „pomiesane“. Zámer dirigenta bol jasný: týmto rozostavením sa dosiahla výborná zvuková celistvosť. Imponovala vrúcnosť podania, ľahkosť, mäkkosť i dravosť umocnené širokou dynamickou škálou. Dirigent bezpečne ovládal spevákov aj zmyslom pre štýlovú diferenciáciu. Americkí speváci predniesli vynikajúcim spôsobom skladby starých majstrov polyfónie — až po americkú súčasnú modernú tvorbu a úspech malo i niekoľko černošských spirituálov. Zvlášť vysoko hodnotím predvedenie Motetta č. 6 (Chváľte pána) od J. S. Bacha, pričom nemusím dôrazňovať, že toto dielo je obvyčajne merítkom pre posúdenie kvality zboru. Z modernej tvorby predniesol zbor skladby maďarského skladateľa G. Ligetiho Lux Eterna a amerického autora Gordona Binkera The Ebb and Flow, na ktorých zbor dokázal, že sa suverénne vypořádava aj so súčasnými kompozičnými technikami. Radi by sme spevácke telesá podobných kvalít u nás uvítali častejšie, pretože sú pre naše amatérske vokálne zbory veľkým impulzom do ďalšej tvorivej práce.

Ivan Luknár

BOHATÁ DRAMATURGIA

V nasledujúcich týždňoch vyvrcholia v brnenských divadlách prípravy na jubilejnú sezónu 1969-70. Dňa 6. decembra bude

tomu 85 rokov, čo začala prevádzka v niekdajšom divadle na Veverí Kolárovoju drámu Magelona. Na druhý deň zaznela v Brne prvý raz Smetanova Predaná nevesta. V dňoch 1.—7. decembra bude Týždeň brnenských divadiel. V jeho priebehu budú slávnostné premiéry, v Janáčkovom divadle budú hosťovať operné súbory z Bratislavy, Ostravy a Olomouca. Počíta sa tiež s otvorením niektorých výstav a tlačových konferencií. Vyjde zvlášť číslo časopisu Index, zamerané na činnosť brnenského divadla, almanach, ktorý zhrnie jeho činnosť za posledných päť rokov a ďalšie propagačné materiály.

Dramaturgické plány jubilejnej sezóny boli pripravované s prihliadnutím na oslavy 85. výročia založenia stáleho českého divadla v Brne. Repertoár opery zaradil popri najpopulárnejších dielach svetovej opernej literatúry — Bizetovej Carmen, Pucciniho Tosce a Verdiho Sily osudu niekoľko pôvodných hudobno-dramatických novínok z našej i svetovej súčasnej tvorby, predovšetkým Horkého operu Jed z Elsinoru a Einemov Proces. Z menej známych oper sa zoznámime s Gluckovou Alcestou. Experimentálne operné štúdio uvedie Stravinského História vojaka a dosiaľ neuvedenú operu M. Martinu Slzy noža.

So zaujímavým programom prichádza baletný súbor. Prvou baletnou premiérou v novej sezóne bude pôvodná novinka Svätopľuka Havelku Pyrrhos spolu s Beethovenovou Osudovou symfóniou a Freskami Bohuslava Martinu. Ďalej sa pripravuje Burghauserova baletná novinka Tristan a Izolda a Bělinského Peter Pan.

Repertoár brnenskej spevohry zaradil do slávnostnej sezóny Frimlovu Rose Mary, Bernsteinovu West Side Story, Komediantov Františka Kožíka a Júliusa Kalaša, Zlatú pani majstrovú Edmunda Eyslera, Snilkov od Toma Jonesa a Harweya Schmidta, Charles Lecoquovu Dečru tržnice a Šamberkovo Jednaste prikázanie.

Vo foyeri Janáčkovho divadla budú pokračovať komorné koncerty. Počíta sa s vystúpením Českých komorných sólistov, Pražského dua i so scénickým prevedením Gluckovho Orfea a Milhaudovho Christophä Kolumba. Brnenské divadlo stojí tak pred radom umeleckých akcií, ktoré sľubujú skutočne umelecké zážitky.

Petra Heerenová

Záber z obnovené inscenácie Dvořákovskej opery Čert a Káča, ktorú uviedol súbor opery Štátneho divadla v Brne

Snímka: R. Sedláček

OBNOVENÁ PREMIÉRA

Prvú premiéru novej sezóny uviedol súbor opery Štátneho divadla v Brne Dvořákovho ČERTA A KÁČU. Nové nastudovanie tejto rozprávkovej opery možno považovať za úspech na poli inscenačnom. Režisér Václav Věžík v nej plne uplatňuje bohatosť svojej fantázie. Na zdôraznenie rozprávkového námetu opery zasadil inscenáciu do farebného rámca, ktorý výborne korešpondoval s prvými dvoma dejstvami. Výpravu navrhoval výtvarník Vojtěch Štolfa. Mnohofarebná a žiariaca je ľudová scéna s dedinskou krčmou a muzikou (pôsobivý je Káčin únos), moderne je riešené peklo a tretie dejstvo — svet urodzených podáva V. Věžík konvenčným spôsobom.

Orchester pod taktovkou Jana Štycha napriek peknej farbe by potreboval viac jasnosti, sviežosti a hravosti — hlavne v ľudových scénach. Nepresnosti v nástrojoch, najmä v dychových boli snád podmienené iba premiérou a časom sa stratia.

Do titulných úloh sú obsadení mladí sólisti, ktorí herecky a v prípade Marbuela J. Hladíka i spevácky splnili nároky týchto postáv. Jitka Pavlová zatiaľ nie je zrelou Káčou — chýba jej predovšetkým väčší a sýtejší hlasový fond, ktorý je prostriedkom pre ďalšie formovanie vokálnej stránky úlohy. Výborný bol čert Marbuel mladého nádejného basbarytonistu Jana Hladíka. Pastier Jurko v podaní Josefa Veverku, speváka s mäkkým, lyrickým tenorom, trpí nevelkou zvučnosťou hlasu, ktorý potom, v snahe dosiahnuť špičku, veľmi forsruje. Majestátna kňažná Zdenka Kareninovej strieda krásne zafarbené tóny svojho dramatického sopránu s tónmi matnejšími. Lucifera charakterove dobre vystihol a zaspieval Josef Klán.

P. UNGER

Reportáž písaná životom NA JAVISKU V BIELOM PLAŠTI

Dňa 28. septembra t. r. sa doživa 50 rokov MUDr. Gustáv Papp, pôpredný tenorista opery SND. Pri tejto príležitosti prinášame článok J. Krémery — a samozrejme — srdečne blahoželáme!

MISTERIOSO

Žije dvojítm životom: bleskove vymieňa chirurgický plášť za rytierske brnenie a mlkvotu operačných sál za hlučnosť divadelných javísk.

ALLEGRO FURIOSO

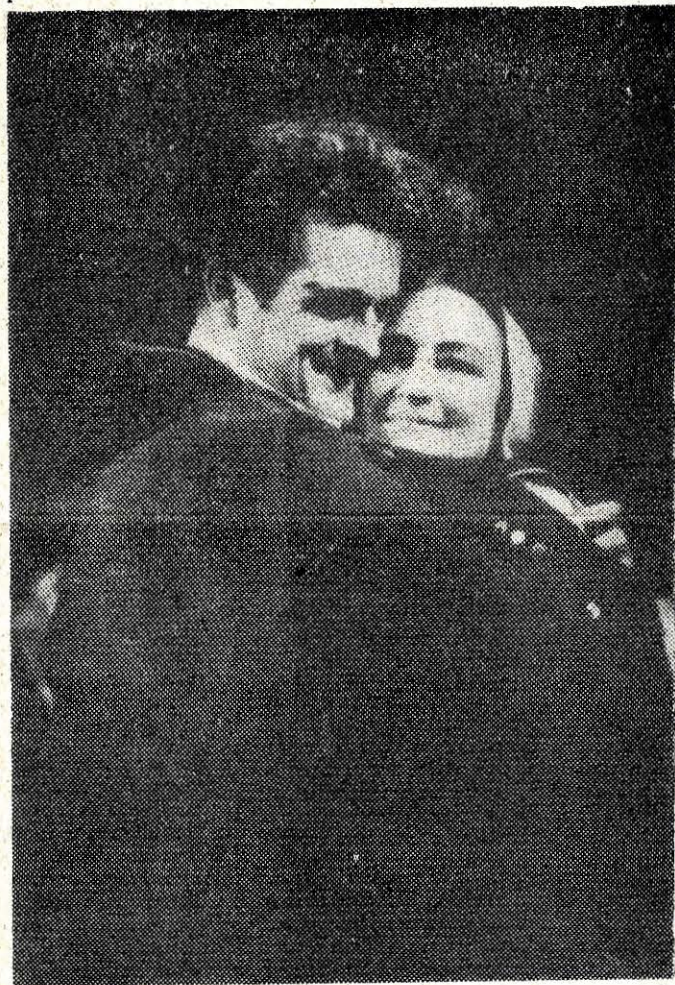
Dráma sa stupňuje závažnou rýchlosťou. Pred našimi očami sa hrdina mihá v najrozličnejších prestrojeniach. Ukrýva sa za maskou Dalibora, Cavaradossiho, Othella, Carlosa, Radamesa, Ondreja, Zábója — ba i pod hrdinský šisák nášho národného hrdinu Jánošíka!

MAESTOSO

Za túto činnosť mu udeľujú vysoké štátne vyznamenania, Laureátstvo a titul Zaslúžilého umelca!

Súkromná a divadelná tvár jubiliujúceho dr. Gustáva Pappa. Druhá snímka je z opery Krúňava.

OUVERTÚRA

Poetická, divá príroda uprostred lesov. Čierny Balog. Rodičovský dom — dom lesného inžiniera — život spojený s prírodou, zvieratmi a kvetmi...

INTRODUKCIA

Javisko sa delí na dve časti. V popredí učebňa Konzervatória. Pri klavíri sympatická profesorka spevu Darina Žuravlevová. Na druhej strane javisko simultánne — poslucháren Lekárskej fakulty Univerzity Komenského. Za katedrou profesor Čársky.

ARIOSO

V ktorom sa hrdina vyznáva zo svojej lásky k vede, umeniu a najmä svojej múze — klaviristke Eve, tiež poslucháčke Konzervatória.

ALLEGRO CON MOTO

Dve ponuky naraz: Post asistenta u profesora Šišku v bratislavskom Caritase. Angažmán v Slovenskom divadle pod vedením dirigenta Zunu.

RIGOROSO

G. Papp bojuje s osudom. Prekonáva všetky prekážky, aby zdolal neľahký cieľ zvládnuť štyri profesie: Ja zároveň Lekár — Spevák — Manžel — Otec.

LARGO

Jeho pôsobenie prekračuje hranice štátu. Striedavo ho sledujeme v Belgicku, Maďarsku, Sovietskom zväze, Rakúsku, Taliansku. Plný sedem rokov účinkuje v Nemeckej demokratickej republike, ako Lohengrin, Tannhäuser, Rienzi a Stolzing. Jeho pôsobenie vrcholí na dessauských wagnerovských festivaloch.

CONCERTANTO

V civile sa vyskytuje len na pódii koncertných — zväčša v sprievode klaviristky, manželky Evy.

SERIOSO

Stretáva sa s umelcami svetového mena, s dirigentmi Chala-balom, Talichom, Seydelmannom, Schmitzom, režisérmi, Herzom, umelcami Adamom, Mrázom, Dvořákovou, Knipplovou, Gjaurovom, Svedom.

SIMULTÁNNE JAVISKO

Na chodbe II. chirurgickej kliniky čakajú rady vďačných uzdravených pacientov.

FINÁLE (?)

Jubilant hľadá s optimizmom v ústrety jasnej budúcnosti.

Reportovala: J. Krémery-Vrtelová

HRA O LÁSKE A SMRTI

Charlotte Berthold, predstaviteľka Sophie v Cikke-rovej opere Hra o láske a smrti, ktorá uviedla ba-vorská štátna opera v Mníchove.

očami autora...

Po úspešnej premiére opery Jána Cíkkera Hra o láske a smrti, ktorá bola v Mníchove 1. augusta t. r., požiadali sme skladateľa o jeho osobné spomienky na vzrušené dni pred — i po premiére. Myslíme si, že zaujmú svoju sugestívnosťou aj čitateľov Hudobného života.

Do Mníchova, ktorý je akousi opernou Mekkou s vysokou úrovňou tradície a jemnou umeleckou atmosférou, som išiel s trémou. Jano — ako sa u nás vraví — sa dostane na svetové fórum: neďvte sa, že moje pocity po príchode do Mníchova — päť dní pred premiérou opery Hra o láske a smrti — boli všelijaké. Bola typická letná horúčava, ktorá naplnila mesto a ľudí malátnosťou a mňa trápili obavy, či to nebude vplyvať na predvedenie a prijatie opery. Ale v obrovskej novej budove mníchovskej opery bolo vďaka výbornému klimatizačnému zariadeniu príjemne chladno — režisér Renner chodil vo svetle — ako v jeseni.

Tažko opísať pocity, ktoré ma spre-vádzajú, keď po mesiacoch po prvý raz počujem, čo som napísal. Predovšetkým ma ohromila dokonalosť spe-váckych výkonov. Pani Bertholdová v hlavnej úlohe spievala tak, že mi mo-že melódie, odeté do dodekafonického rúcha, pripadali ako z Pucciniho. Jér-oma spieval Kieth Engen, pôvodom Američan, vysoký, mladý človek s krásnym tenorom, ktorý sa dobre hodí na parlando. Girondistu Vallého, kto-rý sa skrýva pred prenasledovaním, spieval ďalší Američan — Donald Grobe s dramatickým hlasom a veľ-kým dramatickým talentom. Výborná bola aj postava Carneaua, ktorého spieval Böhme, starší, veľmi známy spevák.

Jedným z najväčších prekvapení bo-lo pre mňa to, že hoci v partitúre niet ani jedného „pocívneho“ akordu, neznala moja hudba vôbec moderne. Orchester hral bezchybné, niekedy by som bol prijal viac „tónu“, no to mô-že byť iba môj subjektívny pocit. Nikdy som nevedel, že dirigent Neu-mann z Prahy je takým výborným operným dirigentom. Držal pevne v rukách orchester i zbor. (V budúcej sezóne bude šéfom stuttgartskej ope-ry).

Priam fascinujúca je dokonalá dis-ciplína od hlavnej účinkujúcej až po posledného kulisára, vyplývajúca zo zvláštnej vnútornej úcty k umeniu. Každé slovo režiséra Günthera Ren-nera, ktorý je i štátnym intendantom, bolo splnené okamžite, skúšky svetla, filmu, umeleckého prednesu atď. boli mnohokrát opakované s ne-konečnou trepezlivosťou. Najviac ma prekvapila scéna rozprávania Jérôma de Courvoisiera o Konvente, na kto-rom odsúdia Dantona na smrť. Jérô-me je jediný proti tomuto rozhodnu-tiu a tým sa aj on stáva nežiadúcim, odsúdeným. Predstavoval som si toto

rozprávanie ako scénu živých postáv, prípadne nekonkrétnych, maskovaných, so zvukom zboru spoza kulis, z ja-viska. Režisér vyriešil scénu premietaním — k divákovi sa blížili veľké premietané postavy rečníkov Konven-tu. Zvuk zboru prichádzal cez doko-nalé technické zariadenie z celého hla-diska (speváci sledovali niekde v bu-dove opery pohyby dirigenta na tele-víznej obrazovke). Je to päťposchodo-vá budova a mal som pocit, akoby spev prichádzal odkiaľsi z nebies. Znel ako svedomie ľudstva, ktoré nie-len objíma, ale aj utešuje. Aj pri rozprávaní Vallého boli premietané goyovské inšpirované príšery, hrozivé fantastické scény. Osvetľovaním pos-táv a premietaním na pozadí scény, ktorá bola priestranná, z tylu, sa do-sahovali pekné efekty.

Réžia bola prostá, jednoduchá, zdô-razňujúca protiklad medzi aristokra-ciou ducha na jednej strane a násil-ím, surovosťou na druhej. Myslím, že si napokon divák musel nechať po-tvrdiť to, čo zistil už aj Napoleon, keď na otázku: „čo je silnejšie — zbrane alebo duch?“ — odpovedal: „Žiaľ, duch! A ja vládne iba zbra-ňami“.

Prvá a druhá skúška boli pracov-né, bez kostýmov. Prvá generálka bo-la už v kostýmoch, s kompletnou scé-nou, ale ešte len s klavírom. Boli to dni napätia, až konečne prišla prvá generálka s orchestrom: speváci, re-žisér i dirigent — všetci sme sa na-vzájom objímali: bolo to po prvý raz, čo dielo dostalo svoju konečnú tvár, žiarili sme, že sa to podarilo. Ale dru-há generálka, ktorá bola prístupná kritikom a „zasväteným“ bola unave-ná, bez života, zlá. Taká zlá, že keď sme po nej sedeli na obede v talian-skej reštaurácii na Maximilian Strasse (inak výborné víno a jedlo!) boli sme stiesnení a báli sme sa o tom hovo-riť. Myslím, že to bol krízový moment v celej príprave premiéry. Počul som aj nesúhlas z radov kritikov, dokon-ca i smiech.

Zato premiéra ma dokonale „od-škodnila“. Prial by som vám vidieť ten nádherný interiér opernej budovy, s kombináciou bordovej tapety, slo-vovej kosti a zlata. Ženy boli vo ve-černých toaletách, muži výlučne iba v smokingoch a hýrivých moderných košeliach. Predstavenie vysielal ba-vorský rozhlas, režisér Renner uvá-dzal operu do rozhlasu a tá štvrtňo-dinka čakania ma riadne znervóznila. Opera trvá bez prestávky asi jeden a pol hodiny. Obával som sa trochu tohto festivalového obecnstva (opera

bola uvedená v rámci mníchovského hudobného festivalu) a vo chvíľach ticha som sa potajomky díval okolo seba: nič sa nehýbalo, bolo absolútne ticho. Spadla opona a s ňou všetky moje obavy. Až sa o tom hanbím hovoriť, ale boli to ovácie, spre-vádzané výkrikmi, ktoré nemali konca kraja a ktoré prelomili bariéru rezer-vovanosti nemeckého publika voči ne-nemeckej hudbe. Bol som šťastný. Nielen preto, že to bola moja hudba, ale aj preto, že nie sme predsa už poslední vo svete. Čítil som sa ako futbalista, ktorý dal gól, ale teší sa z úspechu svojho družstva.

Po premiére bola malá recepcia v krásnej reštaurácii, ktorá je priamo v budove divadla. Na ulici ma prepa-dol dav zberačov autogramov — v prvom momente pri večernom osvetlení som si myslel, že je tu manifestácia. Dostávam ešte dnes dopisy divákov, ktorí ma žiadajú o autogram a foto-grafiu.

Zo zvedavosti sme s manželkou počkali ešte na reprízu, pretože úspech na ďalších predstaveniach bý-va určujúcejší, ako premiéra. Reprí-za bola muzikálne najlepšia, môžem povedať, že bezchybná. V hľadisku boli sem-tam už voľné miesta, no pri-jatie bolo opäť veľmi vrele.

Prišli kritiky. Dobré, i menej do-bré — prirodzene. V tej najhoršej bo-lo na záver konštatovanie: Roky dá-vame tomuto obecnstvu, zahľadenému do minulosti, bezvýsledné lekcie o sú-časných operných štýloch. A jedného dňa sadne na lep tomuto skladateľovi. — Myslím, že kritik sa hneval na obecnstvo.

Strávili sme na záver nemeckého pobytu 14 krásnych dní v prírodnej rezervácii Lüneburge Heide, kde sa stretávajú ľudia najrozličnejších pro-fesií a národností, ktorých sem pozve Herderova nadácia. Je to akási vy-schnutá, jemným pieskom pokrytá krajina, pripomínajúca malú púšť — iba na kilometre rastie erika a vysa-dené drobné borovice. Nesmie tam žiadny hlučný dopravný prostriedok, poštár chodí na koni a návštevníkov privezu na kočoch s mäkkými gumo-vými kolesami. Nepoužíva sa gramofón, rádio, je tu nádherné ticho. Ve-čer sme sa všetci stretávali — Holan-dania, Francúzi, Japonci, východní Nemci atď. Hral som im slovenské ľudové piesne. Spomínam na to ako na zázraky ľudského spolužitia, bez tých nepríjemných priehrad, ktoré lu-di oddeľujú. Zážitkom bola mladá sku-pina hudobníkov z Elzaska, hrajúcich starú hudbu na zobcových flautách, s vynikajúcou profesionálnou úrovňou.

Ondelho sa chystám na premiéru vo Wuppertale a potom aj v ďalších nemeckých mestách.

Zaznamenala: N. Hrková

List z Poľska

Musica antiqua Europae Orientalis 1969

Súčasná poľská hudobná kultúra patri za všetkých hudobných kultúr socialistických štátov z hľadiska prenikania na medzinárodné fóra k najpriateľnejším: už tradičné festivaly súčasnej hudby pod názvom Varšavská jeseň znamenali obohatenie prejavov súčasnej sve-tovej hudby a festival starej hudby východnej Európy (Musica antiqua Europae Orientalis) roku 1966 vyvolal mimoriadne veľký medziná-rodny ohlas a záujem svetovej verejnosti o starú hudbu východoeurópskych národov. Nadväzujúc na festival z roku 1966 bol teda v poľskom Bydgošti v dňoch 4.—9. septembra 1969 po druhýkrát Festival dawnej muzyki Europy środkowej i wschodniej. Aj tento fes-tival sa skladal z vedeckej konferencie, z cyk-lu koncertov starej východoeurópskej hudby a z ďalších doplnkových podujatí (výstava in-strumentária renesančného obdobia, výstava poľskej renesančnej piesne, výstava obrazov s hudobnou tematikou, filatelistická výstava poštových známok s hudobnou tematikou).

Tažiskom hudobnovedeckej konferencie bola problematika hudobnej kultúry obdobia rene-sancie a raného baroka najmä v Poľsku, na Ukrajine a Rumunsku. Táto tematika bola do-plnená prednáškami o maďarskej tanečnej hud-be v období renesancie (prečítaná prednáška prof. dr. B. Szabolcsiho), o starej, maďarskej piesni (G. Papp) a nemeckej instrumentálnej hudbe v XVII. storočí (prečítaná prednáška prof. dr. W. Siegmunda Schultzeho).

Za Československo odznela jediná prednáš-ka dr. J. Snižkovej o českom motette druhej polovice XVI. storočia. Časovému vymedzeniu obdobia renesancie sa vymykali prednášky o arménskej monódi z V.—XII. storočia a gruzinskej hudobnej kultúre XI.—XIII. sto-ročia, ba do určitej miery aj prednášky o srb-skej, chorvátskej a slovinskej starej hudbe. Zemepisne sa z tematiky festivalu vymykala prednáška o monodiálnej renesančnej hudbe vo Florencii (prof. dr. F. Ghisi). Prednášky boli užko špecializované a v rámci konferen-cie sa ani v jednej nerozvinula vedecká disku-sia. Nepochybujem však, že po zverejnení ma-teriálov z tejto konferencie v tlači bude treba zaujať stanovisko najmä z hľadiska sloven-ských dejín hudby k maďarským referátom, v ktorých sa často prezentovali slovenské hu-dobné pamiatky (spišské, košické, prešovské, bardejovské). V tejto časti festivalu sa popri domácich poľských hudobných vedcoch naj-početnejšie predstavili sovietski a rumunski muzikológovia.

V koncertnej časti festivalu vystúpili vokál-ne instrumentálne a vokálno-instrumentálne súbory zamerané na interpretáciu starej hud-by. Časť koncertov užko súvisela s prednáš-kami. Zo zahraničných súborov treba spome-núť najmä Štátny ruský akademický zbor s di-rigentom A. Sviešnikovom, súbor belehrad-ských sólistov s dirigentom D. Štefanovičom, Capella academica z Halle, Komorný zbor kluzského konzervatória, Lotrinský súbor sta-rých instrumentov z Metz a nakoniec Madri-galový súbor Slovenskej filharmónie s di-rigentom L. Holáskom. Z domácich súborov tre-ba spomenúť Chlapčensko-mužský zbor Filhar-mónie poznaňskej s dirigentom St. Stuligro-szom, Capella Bydgostiensis a ďalšie. Madri-galisti Slovenskej filharmónie uviedli veľmi náročný program z českej hudby 16. storočia (J. C. Vodňanský, Jan F. Boleslavský, Jan Tur-novský, J. Rychnovský) a zo starej sloven-skej hudby: Gloriosus Christus rex humilis zo spišského graduálu, Dve motety z trnavského rukopisu, motet Gratia Dei salvati sumus, Ky-rie a Glória z Missa super omnes gentes od J. Schimbrackého a Magnificat od Zachariáša Zarewutia. Najmä slovenská časť koncertu našich madrigalistov patrila k vrcholom cyklu koncertov zo starej hudby v Bydgošti. (Mad-rigalový súbor SF vystúpil s tým istým pro-gramom aj v Grudziadzi).

Celkove možno hodnotiť festival starej hu-dby strednej a východnej Európy v Bydgošti kladne. Jeho zámer odkrývať a propagovať hodnoty starej hudby stredo a východoeuró-pských národov v medzinárodných súvislostiach často obchádzané treba i naďalej podporovať a obohacovať tak svetovú hudobnú kultúru. Všeobecne však možno konštatovať, že inten-zita záujmu najmä slovanských národov o tento festival v porovnaní s rokom 1966 poklesla. Bolo to vidieť nielen na aktívnej účasti na hudobno-vedeckej konferencii tohto festivalu, ale aj na klesajúcej intenzite výme-ny názorov na sporné otázky hudobných kul-túr viacerých susedných národov. Slovenská hudobná veda bola toho roku v Bydgošti len ako pozorovateľ, kým roku 1966 jej výstúpe-nie bolo aktívne.

Mária Potemrová

...a očami kritikov

● 58-ročný skladateľ z Bratislavy je predstaviteľom súčasnej slovenskej hudby. Jeho partitúra je vsadená me-dzi Albana Berga, raného Bartóka a Karla Amadea Hartmanna... Po mníchovskej premiére, na ktorej bol skla-dateľ osobne prítomný, dostalo sa búrlivého nadšenia zo strany poslú-cháčov tak skladateľovi, ako aj všet-kým spoluúčinkujúcim.

Feuilleton, Mníchov

● Cikker sám označuje hudobnú reč tohto diela ako „horúčkovú“ — a skutočne, hudba tejto opery sa poná-sa na horúčkovú krivku. Angažmán je pritom každému zrozumiteľný, je len otázkou, či je hudobný spád dosť bo-hatý na kontrasty. Žiaľ, nie je... Aj keď existuje značný počet výhrad a

záujem širšieho poslucháčstva sa, žiaľ, zase prekvapujúco zmenšil (mnoho voľných miest), premiéra opery Jána Cíkkera Hra o láske a smrti v Mni-chovskom Národnom divadle má vy-sokú umeleckú hodnotu.

Tiroler Tageszeitung

● Bol to nesmierny, neobmedzený úspech. Keď 58-ročný slovenský skla-dateľ Ján Cikker prišiel pred oponu, oslavovali ho, akoby sa mu bola po-darila nová Tosca. Keby hlas ľudu bol spoľahlivo hlasom božím, mali by sme v Hre o láske a smrti dielo, o akom snívajú intendant, nakladatelia, spe-váci i abonenti.

Süddeutsche Zeitung

● Cikker je jedným z najvýznam-nejších predstaviteľov novej sloven-

skej skladateľskej generácie, ktorá je aj medzinárodne uznávaná. Základom jeho opernej hudby je dvanásttónový systém, ktorý sa však voľne obmieňa. Cikkerovi sa pritom daria pôsobiť zvukové efekty. Jeho nová opera Hra o láske a smrti je skôr dramatické oratórium. Jej premiéra v Mníchove mala u obecnstva silnú odozvu.

Tiroler Tageszeitung

● Lúboštný príbeh, vsadený do Francúzskej revolúcie, otvára nové aspekty. Hudba Jána Cíkkera má ten-kú modernú škrupinu a veľké emocio-nálne (vôbec nie také moderné) jad-ro. Premiéra za prítomnosti sklada-teľa bola vynikajúca.

Abendzeitung, Mníchov

Viliam Sobolík, Lýdia Babuchnová, Eva Biharyová a Viliam Csino — mladý spevácky team Vojenského umeleckého súboru. Snímka: F. Spáčil

Kto sleduje dramaturgický vývoj Vojenského umeleckého súboru z Bratislavy, pričádza nevyhnutne k záveru, že základné smerovanie tohoto telesa inklinuje k populárnemu umeniu. O tomto tvrdení sme sa mohli presvedčiť aj 15. septembra na bratislavskej Novej scéne, kde VUS pôsobitne uviedol pásmo pesničiek pod názvom **Hít parádna kanonáda** a revuálnu frašku na motívy Aristofanovej komédie **Lysistratiáda**.

Nemožno si nevšimnúť záujem vedenia súboru o podchytenie mladých speváckych talentov, ktorí sa ešte pred nedávnom ako amatéri utiekali o priazeň porôt v daktorej zo súťaží talentov. A práve vo VUS-e sa im dostáva plnej podpory od seriózneho hudobného vedenia, až po javiskové stvárnenie. Na všetkých mladých sólistoch, ktorých sme videli a počuli, badať značný vzostup ich výkonnosti počnúc intonáciou, cez štýlovosť až po vlastný herecko-spevácky prejav. Najvyššie z nich stojí Eva

Biharyová. Jej výkon pôsobí veľmi vyrovnané, isto a profesionálne. Treba povedať, že i pesničky Viliama Sobolíka, Viliama Csina a Lýdie Babuchovej sme prijali s uspokojením.

Zaujímavá bola revuálna fraška **Lysistratiáda**. Na Novákovej hudbe, budovanej so snahou o maximálnu melodičnosť badať aj vrelý vzťah k hereckej akcii. Podobne Droppove texty pôsobia veľmi sviežo a vtipne. Spevácky i herecky dominovala v tejto časti programu Milka Mistríková.

Ján Guoth — libretista, choreograf a režisér v jednej osobe sa zrejme najlepšie cíti pri práci s tanečníkmi. Vybrusuje ich prípravu, vyplňa ju veľmi vtipnými miestami. Réžijne však malo predstavenie niekoľko hluchých miest. Najvýraznejšie sa to prejavilo pri práci s konferenciérmi, ktorých strojený prednes vyznieval dosť amatérsky.

Celkove sme si však odnášali z vystúpenia VUS-u dobrý pocit. J. Branislav

Bratislava ako kultúrne centrum Slovenska sa môže popýšiť pomerne bohatou hudobnou náplňou — udalosťami, festivalmi a koncertami. A práve k jednému koncertu by som sa chcel aspoň niekoľkými slovami vrátiť.

Pred nedávnom (15. sept.) vystupovala v bratislavskom PKO anglická undergroundová skupina **BLOSSOM TOES**. Napriek tomu, že ju propagovalo len niekoľko plagátov, o návštevnosť nebola núdza. Blossom Toes sú síce len dve slová, ale znamenajú veľa. Ich koncert bol rozdelený na dve časti: prvú improvizáciu — akési beat-session a druhú postavenú z presných kompozícií existujúcich i na gramoplatniach. Program uvádzal **Dezider Ursíny**, ktorý už na začiatku upozornil prítomné obecenstvo, že ide o náročný štýl hudby, ktorý si vyžaduje citlivého a vnímavého diváka — poslucháča. Blossom Toes prekvapili. Je to skupina prekvapujúcich zvukov, skupina krásnych ideí a meditácií. Presvedčili o tom už v prvej časti koncertu, ktorý sa vôbec vyznačoval nezvyčajnosťou a originalitou. Vynikajúce bubnové sólo **Barryho Reevesa**, sólové vystúpenie gitaristu **Jima Cregana** a fantastická súhra všetkých členov skupiny i v tých najnečakávanejších improvizáciách, vzbudili obdiv. Šokujúca dynamika, presná rytmika a intelektuálne texty, interpretované čistými vysokými hlasmi — takí boli Blossom Toes. Po každej skladbe dva zdvihnuté prsty — prosba. Prosba o víťazstvo mieru, túžba po pokoji a šťastí. To všet-

ko dokázali tmočiť hudbou — bravúrnou technikou gitár, pozoruhodným výkonom bubeníka a 14 reprodukciami skriňami. Kto vlastne sú Blossom Toes? Básnici, beatníci, anarchisti, intelektuáli hudby? Asi všetko dokopy a jedno slovo navyše — humanisti. Chápu svet i hudbu po svojom, hľadajú v sebe a mimo seba. Majú však cieľ a tmočia ho undergroundom. Nechcú poznať hranice, násilie a smrť. Možno sú nereálni, ale sú šťastní v ideách. Toto všetko demonštrovali v druhej časti koncertu, ktorú uzavrela najpôsobivejšia skladba večera, „Muž milujúci mier“. Trvala asi desať minút a za ten čas si človek — poslucháč uvedomil zmysel života a smrti. Po fantastickom unizóne dvoch sólových gitár pristúpil k mikrofónu basgitarista **Brian Belshaw** a detským hlasom zavzlykal: „Mama, kde je otec?“ A nasledoval krutý výkrik **Jima Cregana**: „Je mŕtvý!“ A to, čo znamenalo smrť a vojnu, to čo znamenalo nádej a mier — to všetko obsiahli vo fantastických zvukoch tri gitary a jedny bicie. Boli to zvukové efekty, ale neboli to citové efekty. Mnohí si kladli otázku: „Je to vôbec hudba?“ Áno, je to dokonca vážna hudba v beatovej úprave. Ťažko hovoriť o beate, lebo ten sa stále pohybuje a mení. V každom prípade je to čosi, čo naznačuje cestu k ďalšiemu vývinu pop-music. Svet sa ponáhľa, všetko kráča. Ale kam? Vlastne: **QUO VADIS BEAT!??...**

LUBO ZEMAN

QUO VADIS BEAT?

Jim Cregan a Brian Godding na vystúpení anglickej skupiny Blossom Toes v bratislavskom PKO. Snímka: P. Procházka

Rokoko s Pražským výberom

Pražské divadielko **Rokoko** zapustilo napriek viacerým personálnym zmenám mocné korene v živote našich malých žánrov. Kráčať v tomto kontexte vždy s vyhranenou kvalitou — slovnou i speváckou. Nový program **Rokoko PRAŽSKÝ VÝBER** sme videli v rámci tzv. Pražských dní vo Veľkej hale bratislavského Parku kultúry a oddychu.

Program nadväzuje na pochod v súčasnom dianí na malých scénach. Nenárokuje si predstaviteľ kabaret s dejovou zápletkou, uspokojuje sa so zmesou pesničiek a úsmevného slova. Treba však pripomenúť, že táto zdánlivo „ľahkomyselná“ forma je pripravená so všetkou dômyselnosťou a serióznosťou. Textovo buduje Rokoko na svojich hereckých pilieroch — **Darekovi Vostřelovi** a **Jarim Šaškovi**. Ich dialóg je nesporné inteligentný, svižný a ohebný. Podobne však i ostatné hovorené slovo je ušité dobrou mierou.

Hudobne stojí predstavenie na pleciach známej

skupiny **Juventus**, dnes už rutinizovanom telese, hráčsky i dynamicky spoľahlivom. Zo spevákov si zasluhuje najväčšie uznanie vždy dôkladne pripravený **Karel Hála**, oduševnenle swingujúci a spoľahlivý naozaj po každej stránke. Spevácky inak predstavenie nebolo na mimoriadne výške. Badateľne neladil **Karel Bláha**, ktorého inak príjemne znejúci naturel by si zaslúžil výdatné školenie. Mdlý bol prejav mladého speváka a skladateľa **Milana Klípca**, nenadchla ani dvojica **Karel Kopecký** a **Jindra Faktor**. Hlasove už zrejme ide dolu aj **Karel Štědrý**.

Zo speváčok najistejším dojmom pôsobila **Jitka Zelenková**. Má temný, dobre sa počúvajúci mezosoprán a navyše aj úspešne frázuje.

Príjemne prekvapila **Valéria Čizmarová** (donedávna obyvateľka Humenného), ktorej pražský pobyt veľa pridala. Suverénne sa pohybuje, dobre into-

Valéria Čizmarová s Jindrom Faktorom a Karlom Kopeckým na vystúpení pražského Rokoka v bratislavskom PKO. Snímka: Š. Végh

nuje a dáva svojmu prejavu zdravú črtu štýlovosti.

Nový program divadielka Rokoko zaujme diváka temer cez celé predstavenie. Aj keď si tentoraz muzikant iste povzdychne nad tým, že hovorené slovo bolo predsa len na vyššej úrovni.

P. CHVOJKA

Zo sveta pop-music

● Peter Alexander prevzal 20. septembra Zlatého leva Radia Luxemburg za svoj momentálne najväčší hit **Plešeň lásky**.

● Peter kontra Pavel sa má volať program, v ktorom by si merali sily speváci Peter Novák a Pavel Novák. Prvé jednanie o tomto programe už začali manažéri oboch spevákov.

● Viktor Sodomā so svojou skupinou Gomora a so speváčkami Hanou Zagorovou a Mirkom Kolářom nakrúca na hrade Okořin hudobný televízny film. Diváci sa v ňom stretnú s prepracovanými pesničkami z LP platne **Šipová Ruženka**.

● Pavel Novák sa snaží výraznejšie presadiť aj v zahraničí. Jeho manažér **Josef Kebza** vyjednával v minulých dňoch angažmán v NSR.

● Piaty ročník televíznej speváckej súťaže o Zlatú kameru sa začal prvým semifinále dievčat — interpretiek tanečných piesní a šansonov. Po dosť vlažnej úrovni postúpili do finále **Darina Hřešková** z Dubnice nad Váhom, **Alena Marková** a **Jarmila Krejčová**, obe z Bratislavy.

● Combo **Academia Istropolitana** zmenila

svoje zloženie. Na čele súboru stojí Ing. **Teodor Launer**.

● Eva Kostolányová hostuje v týchto dňoch vo Švajčiarsku so súborom **Luba Beláka**.

● Wencke Myhre — pôvabná nórska speváčka, inak študujúca medicínu v Mníchove, sa vydala za nórskeho zubného lekára **Früsa Mölera**.

● Dušan Grún si pri-niesol zo švédskeho angažmán platňu s piesňou **Gang pa gang**, ktorú nahral **Sten Nilsson**. Grún by rád naspieval jej slovenskú verziu.

● Osamelý tulák — orchestrálna skladba **Belgičana Berta Paígea** je prvou nahrávkou Tanečného orchestra Československého rozhlasu v Bratislave po dovolenke.

● Na počesť šesťdesiatich narodenín (1. X. t. r.) významného skladateľa slovenskej populárnej hudby dr. Dušana Pálku vydá **Supraphon** dlhotrvajúcu platňu pod názvom **Náhodou**. Bude na nej sedem po slovensky a päť po česky spievaných pesničiek. Nechýbajú na nej populárne šlágre, ako: **V Tatrách**, **Nepovedz dievčatko nikomu**, **So slzami v očiach**, **Náhodou**, **Ešte raz ku tebe prídem**, **Ko-**

šielka a iné. Piesne nahrali s poprednými československými orchestrami speváci **Yveta Simonová**, **Marta Kubišová**, **Bea Littmannová**, **Ivan Stanislav**, **Karel Hála** a ďalší.

● Petr Novák nakrúca v brnenskom **Pantone** dve SP a jednu LP platňu. Autorsky sa na nej zúčastňujú **F. Obermaier**, **M. Ducháček** a sám **Petr Novák**. V polovici septembra odcestuje Novák do Frankfurtu, kde sa zúčastní na festivale angažovaných a protestných piesní.

● Hana Hegerová bude vystupovať v októbri v NSR a v novembri vo Švajčiarsku. Potom hodlá naštudovať nový program, ktorý uvedie po prvý raz v Ostrave.

● V predajniach **Supraphon** sa objavila nevedená novinka pod názvom **Balada o vodných stavoch** od **Petra Směkala** a **Tomáša Janovica**. Všetci si výlučne „vodné stavy“ na slovenských potokoch a tokoch. Nahrali ju nové „hviezdy našej pop-music“: **M. Lasica** a **J. Satinský**.

● **Karel Černoch** sa stal otcom syna **Marka**.

● Pražská skupina **Olympic** odcestuje do **Francúzska**, kde dokončí nahrávku LP platne pod názvom **Pět cestujících**.

DVÍHAME ČAŠU

Dňa 1. októbra oslavuje šesťdesiatiny významný tvorca slovenskej zábavnej hudby — dr. Dušan Pálka. Treba zdôrazniť, že tvorba málokterého slovenského komunistu v tomto žánri mala taký ohlas, ako práve piesne nášho jubilanta. Napriek tomu, že už vyše tridsať rokov žije v Prahe, dôverne udržuje kontakt so svojím rodným krajom — ľudsky i autorsky.

Rodák z **Liptovského Mikuláša** miloval od detstva vážnu hudbu a v študentských rokoch by si nebol pomyslel, že práve tanečná hudba sa stane jeho životným osudom. Ako 16-ročný gymnazista píše svoj prvý šláger, no iba tak — „zo špásu“... V roku 1929 napísal tango **Nepovedz dievčatko nikomu**, ktoré o dva roky — keď sa vyhrávať — v každej kaviarni — vychádza i na gramofonovej platni (ako prvú slovenské tango, na druhej strane bola **Dita**). Piesni postupne pribúda: **Ešte raz ku tebe prídem**, **So slzami v očiach**, **V Tatrách**, **Ko-**

šielka a mnohé ďalšie. Vpisuje sa i do českého hudobného kontextu a spolupracuje s viacerými pražskými textármi.

Piesne dr. Pálku sa tešia veľkej popularite. Do stotisíc platní sa predalo s jeho piesňami **Nauč sa to odo mňa**, **Košielka**, **V Tatrách**, **Prečo sa máme rozísť**, **Desaťero lučných kvetů** a i. Kupujú ich poslucháči doma i v zahraničí. Každá šiesta skladba z jeho pera putuje i do cudziny, najviac do NSR a ZSSR, kde sa z nich predalo dokonca 530 000 platní.

Hodnota Pálkových piesní spočíva predovšetkým v bohatosti invencie, originality a — pochopiteľne — melodickej prístupnosti, ktorá je alfou a omegou ohlasu populárnej piesne. Nikdy nekopíruje, ale nuka pôvodné — zvučné a kvalitné. Aj svoje jubileum oslavuje prácou. Pozorne číta poéziu súčasných slovenských básnikov. Tvrdí totiž, že je v nej veľa vhodného i pre skladateľa. Napri-

klad na verše národného umelca **Jána Smreka**: Ak dovolíte napísal beatovú pesničku, z básne zas umelca **Andreja Plávku** Ako chlapec z čerešničky... stvoril dixieland. A to zrejme ešte nie je všetko.

Pripájame sa ku gratulantom a aspoň symbolicky dvíhame čašu na zdravie toho, kto po dlhé roky vedel a vie odpútať známenú myseľ od starostí — dobrou pesničkou.

(I. S.)

ZADARMO! PRÉMIA! ZADARMO! PRÉMIA!

*Máj

A. Greenbank: AKO PREŽIŤ?

Ako si zachrániť život, ujsť z nebezpečných situácií, ako prežiť rozbúrené prírodné živly a zachrániť sa pred útokmi zvierat? Ako premôcť závrat a strach z tmy? Odpoveď na tieto a mnoho ďalších otázok. Praktické rady pre najrôznejšie kritické životné situácie! V češtine. Zadarmo.

Túto mimoriadne príťažlivú a inou cestou nedostupnú premiouvú knihu môžete zadarmo získať, ak sa prihlásite do 9. ročníka knižnice MÁJ.

SPLNIŤ TREBA LEN JEDNU PODMIENKU:

♦ odobrať najmenej 4 knihy z nasledujúceho zoznamu.

PREČO PRAVE KNIŽNICA MÁJ? Lebo získate:

- ♦ zaujímavé a hodnotné čítanie na celý rok 1970,
- ♦ starostlivo upravené, ilustrované a predsa lacné knihy.

V 9. ročníku knižnice MÁJ vyjdú:

KNIHY V ČEŠTINE

1. Branald A.: SEVERNÍ NÁDRAŽÍ, LAZARETNÍ VLAK

(MF), asi Kčs 28,—

Verný obraz Protektorátu a Májovej revolúcie v Prahe. Autor nás presvedčí, že aj všedný život a prostú ľudskú prácu možno spojiť s bojom, aj tu podstupujú ľudia skúšky hrdinstva a prejavujú solidaritu.

2. Nesvadba J.: ZLOČINY Z KONCE TISÍCILETÍ

(MF), asi Kčs 20,—

Vedeckofantastický príbeh z konca dvadsiateho storočia. Jeho hrdina „Starec“ je detektívom svetovej bezpečnosti. Rieši zločiny, ktoré sú dôsledkom rýchleho rozvoja civilizácie.

3. Štěpánek Z.: ZA DIVADLEM KOLEM SVĚTA

(MF), asi Kčs 29,—

Jeden z najväčších českých divadelných umelcov v krásne vyrozprávanej knihe spomína na svoju mladosť, prvé herecké skúsenosti pri vidieckych spoločnostiach, na rodičov...

4. Čejka E.: ZLOMENÁ KŘÍDLA (NV),

asi Kčs 19,50

Po dvadsiatich rokoch ožívajú v knihe osudy a boje piatich čs. letcov na západnom fronte, ktorí padli za vlasť. Ich príbehy pripomínajú obeť a hrdinstvá ostatných. Ilustrované fotografiami a doplnené menami všetkých letcov, ktorí padli na poli cti.

5. Balzac H. de: OTEC GORIOT (MF),

asi Kčs 16,—

Majstrovské dielo o bezmedznej sebaobetovanej otcovskej láske. Vnikneme do života najvyššej parížskej spoločnosti a zároveň dôverne spoznáme penzión skrachovaných existencií.

6. Bunin I.: PÁN ZE SAN FRANCISCA (NV),

asi Kčs 20,—

Výber zo špičkových próz Bunina, veľkej postavy modernej literatúry, prvého ruského spisovateľa vyznamenaného Nobelovou cenou, človeka, ktorý väčšinu svojho života prežil v cudzine. Z knihy vanie nostalgia po nenávratne stratenom svete, pocit bezmocnosti nad zlom a zvrhľou.

7. Radiguet R.: DÁBEL V TĚLE (MF),

asi Kčs 11,—

Hrdinom románu je študent, prvýkrát zamilovaný a vášnivo milujúci vydatú ženu. Cit, ktorý ich oboch strháva, hlboko poznačuje oboch milencov. Film, nakrútený podľa románu v hlavnej úlohe s nezabudnuteľným Gérardom Philipom, zožal obrovský úspech na celom svete.

8. Steinbeck J.: NEZNÁMĚMU BOHU (MF),

asi Kčs 18,—

Román slávneho Američana sa odohráva v časoch osídľovania ešte nedotknutej kalifornskej prírody a zakladania prvých farm. V majstrovskom diele je opísaný život rodiny farmára Waynea, jeho bratov a ich žien, ľudí osudovo spojených s prírodou a s farmou, ktorú budujú v novom, tajomnom svete.

9. Ryan P.: JAK JSEM VYHRÁL VÁLKU (NV),

asi Kčs 18,50

Moderná obdoba nesmrteľného Haškovho románu. Jeho hrdina nie je síce Švejk, lebo ako pravý Angličan planie svätým nadšením „pre vec“ a otrocky plní všetky rozkazy „zhora“, ale tým skôr sa dostáva do podobne komických a nezmyselných situácií. Svetový bestseller.

10. Ott W.: ŽRALOCI A MALÉ RYBY (NV),

asi Kčs 33,—

Knihy západonemeckého spisovateľa rozpráva o mladých ľuďoch v nemeckom vojnovom loďstve, o ľuďoch s pochybnou gloriolou „ponorkových hrdinov“, ale bez viery v spravodlivosť vojny, ktorú vedú. Román, ktorý je prirovnávaný k Mailerovým „Nahým a mŕtvym“, v krátkom čase preložili do 15 svetových rečí a pre jeho silnú dramatickosť i sfilmovali.

11. Heyerdahl T.: AKU-AKU (MF),

asi Kčs 35,—

Svetoznámy cestopis z Veľkonočných ostrovov z pera presláveného nórskeho cestovateľa, ktorý ako prvý v novej dobe preplával Tichý oceán na morskej plti Kon-Tiki a v poslednej dobe sa pokúsil o preplávanie Atlantiku na papyrusovom člnu Ra.

12. Gardner E. S.: PŘÍPAD KŘIVOPŘÍSAŽNÉHO

PAPOUŠKA (MF), asi Kčs 18,—

Jedna z najlepších prác známeho amerického detektívkára. Perry Mason rieši zložitý prípad, v ktorom sa nitky zamotávajú okolo veľkého dedičstva a kde papagáj zvedie známeho detektíva na falošnú stopu.

KNIHY V SLOVENČINE

13. Bednár A.: ZA HRSTÍ DROBNÝCH (Sm),

asi Kčs 18,—

A. Bednár zachytil v svojom novom diele podstatu životného pocitu mladej generácie. Najviac ho priťahuje to, čo je na mladých ľuďoch večne krásne: horúca láska, intenzívne snenie, ohromná vôľa zmeniť svet podľa svojich predstáv o šťastnej budúcnosti.

14. Zweig Št.: MÁRIA ANTOINETTE (Sm),

asi Kčs 32,—

Román o tragických životných osudoch francúzskej kráľovnej Márie Antoinetty. Spoznáme jej nešťastné manželstvo s Ľudovítom XVI. (pre menšiu mužovu chybu nemohla mať s ním spočiatku dieťa) a pohnutý život na prepychovom kráľovskom dvore. Dielo je ľudskou i morálnou rehabilitáciou hrdinky, ktorej život bol opradený množstvom ľahosti a lázi.

15. Gorkij M.: LÁSKOU ZOTROČENÍ (Sm),

asi Kčs 19,—

19 najkrajších autorových ľúbostných poviedok. O láske šťastnej i nešťastnej, čistej i pošlapanej, o hriešnej i beznádejnej, končiacej i tragicky. Napriek tomu vyznieva z nich večná túžba po šťastí a milovaní.

16. Le Sage A. R.: KRIVÝ ČERT (Sm),

asi Kčs 19,—

Amadeus — zloduch prepychu, nerestí, hudby a tanca nadvíhne na jedinú noc pred žasnúcimi očami mladého študenta strechy domov. Prežijú mnohé dobrodružstvá, odhalia úzkostlivo skrývané tajomstvá spoluobčanov. Ani dvestoročný odstup od vzniku neubral románu na jeho sviežosti a vtipu.

17. Knittel J.: VIA MALA (Sm),

asi Kčs 36,—

Neobyčajne strhujúci a dramatický príbeh, ktorý sa odohráva v prostredí romanticky krásnych alpských veľhôr. Zavraždia majiteľa horskej pily, despotického barbara, opilca, trápiaceho svoju rodinu. Mladý sudca, manžel dcéry zavraždeného, dlho sledí po vrahovi. Riešenie nachádza až po mučivých vnútorných zápasoch, po váhaní medzi povinnosťou, láskou a stavovskou čťou.

18. PIŠTOLNÍCI A COWBOYI (Sm),

asi Kčs 20,—

Príbehy napísané majstrom westernov (Loomis, Olsen, Kelton, Wormser, Robertson a iní), sa vždy odohrávajú na širých preriách a v hlbokých kaňonoch. Sú plné napätia, neobyčajných dobrodružstiev i obetavosti. Ich hrdinovia statočne bojujú proti zákonu prírody a ľuďom o svoje práva, riadiaci sa pri tom osobitnými zákonmi Divokého Západu.

Vybrané knihy zreteľne označte krúžkom na pripojenej prihláške a zašlite najneskôr do 30. XI. 1969 na adresu: VYDAVATELSTVO SMENA, propagačné odd., BRATISLAVA, Pražská č. 9. Knihy budete dostávať z predajne Slovenskej knihy na dobierku. Prosíme vás, aby ste si láskave uvedomili, že objednávka je záväzná a že ju po odovzdaní nemôžete meniť ani zrušiť. Jednotlivé knihy budú vychádzať priebežne po celý rok 1970, premiová kniha na záver celého ročníka.

— — — — — Tu odstrihnúť — — — — —

PRIHLÁŠKA

Prihlasujem sa za člena 9. ročníka knižnice MÁJ a z uvedenej zoznamu kníh objednávam tieto knihy (najmenej štyri, označte krúžkom):

Knihy v češtine:

1. Branald: Severní nádraží, Lazaretní vlak	asi Kčs 28,—
2. Nesvadba: Zločiny z konce tisíciletí	asi Kčs 20,—
3. Štěpánek: Za divadlem kolem světa	asi Kčs 29,—
4. Čejka: Zločená křídla	asi Kčs 19,50
5. Balzac: Otec Goriot	asi Kčs 16,—
6. Bunin: Pán ze San Francisca	asi Kčs 20,—
7. Radiguet: Dábel v těle	asi Kčs 11,—
8. Steinbeck: Neznámému bohu	asi Kčs 18,—
9. Ryan: Jak jsem vyhrál válku	asi Kčs 18,50
10. Ott: Žraloci a malé ryby	asi Kčs 33,—
11. Heyerdahl: Aku-Aku	asi Kčs 35,—
12. Gardner: Případ křivopřisázného papouška	asi Kčs 18,—

Knihy v slovenčine:

13. Bednár: Za hrstí drobných	asi Kčs 18,—
14. Zweig: Mária Antoinette	asi Kčs 32,—
15. Gorkij: Láskou zotročení	asi Kčs 19,—
16. Le Sage: Krivý čert	asi Kčs 19,—
17. Knittel: Via mala	asi Kčs 36,—
18. Pištolníci a cowboyi	asi Kčs 20,—

Prémia:

Anthony Greenbank: Jak Prežít

Priezvisko:

Meno:

Miesto:

Ul., č. d.:

Okres:

Rok narodenia: Povolanie:

Dátum:

podpis člena

KNIŽNICA ČS. MLÁDEŽE

už 9. ročník Spoločlivý výber kníh pre moderného čitateľa
MLADÁ FRONTA ♦ NAŠE VOJSKO ♦ SMENA

Barvíkova päťdesiatka

Dňa 14. septembra sa dožil päťdesiat rokov umelecký riaditeľ Štátneho divadla v Brne prof. Miroslav Barvík. Pochádza z Lužice pri Hodonine, vystudoval v Brne konzervatórium (1937-42) a súčasne hudobnú vedu na univerzite (absolvoval v r. 1948). V Prahe bol súkromným žiakom Vítězslava Nováka a štúdium dokončil u J. Rídkého na majstrovskej škole pražského konzervatória. Takmer 25 rokov pôsobil ako hudobný pedagóg v Ostrave, Brne a Prahe. Vyučoval teoretické predmety, dejiny hudby, dirigovanie, klavír, estetiku atď. Rozvíjal tiež organizačnú a publicistickú činnosť. Bol referentom hudobného oddelenia Ministerstva informácií v Prahe, referentom pre umenie v Ústrednom akčnom výbore Národného frontu, generálnym tajomníkom Zväzu čs. skladateľov, vedúcim hudobného odboru — oddelenia umeleckých škôl na MŠK. Pôsobil tiež ako redaktor Hudebních rozhledov a umelecký vedúci AUSVN. Bol dlhoročným členom výboru Pražskej jari, predsedom mnohých medzinárodných hudobných porôt doma i v zahraničí. Vydal niekoľko kníh — Hudba revolúcií, Ako počúvať hudbu, Prvý raz v opere, Základná náuka o hudbe a i. Z jeho skladateľskej činnosti spomenieme aspoň sonátu Lidice, Tri sonatiny, Sinfoniettu, Pieseň o láske, kantáty Pražská jar a Ruky preč od Korey.

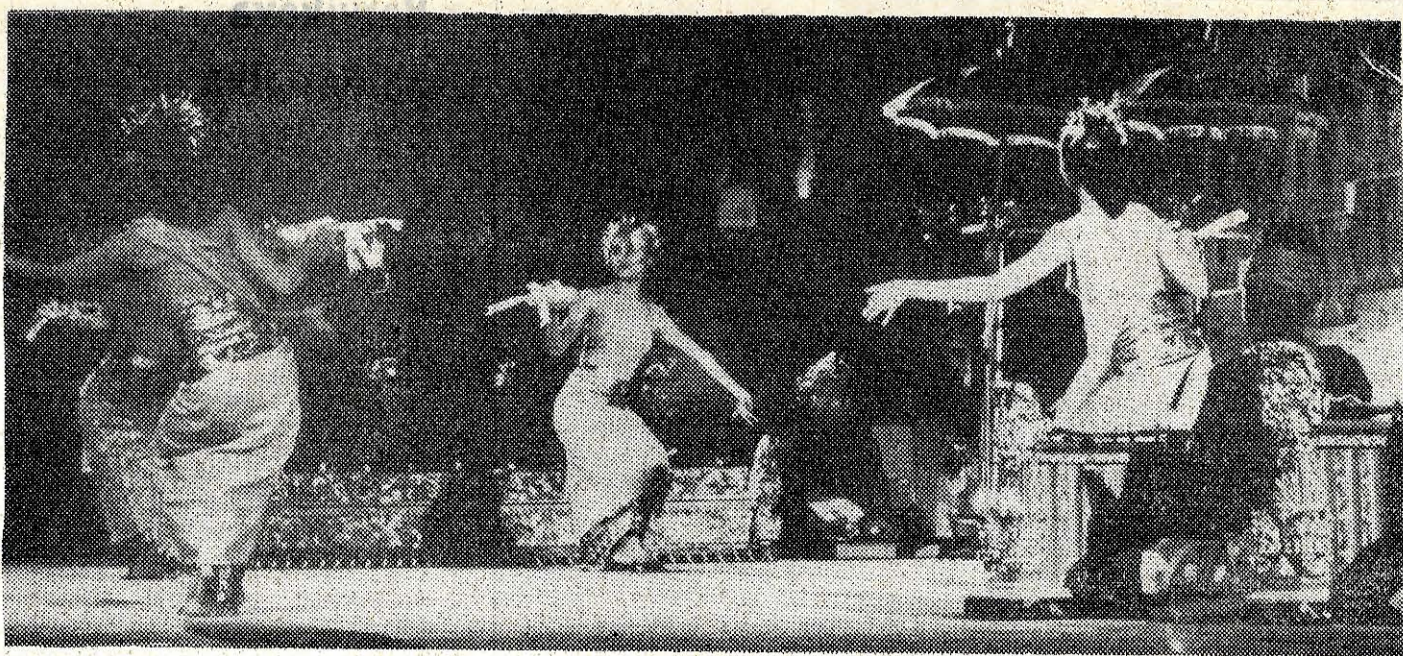
V posledných rokoch pracoval M. Barvík na ideologickom oddelení ÚV KSČS a na MŠK. K 1. augustu 1966 bol menovaný umeleckým riaditeľom Štátneho divadla v Brne. Za jeho pôsobenia vzrástla úroveň brnenského divadla po všetkých stránkach. Najlepšie to dosvedčujú časté pozvania do cudziny a uznanlivé kritiky i veľký záujem zahraničných sólistov o hosťovanie na brnenských scénach. (ph)

Jubilejná koncertná sezóna

Dňa 2. októbra bude v Slovenskej filharmónii slávnostný koncert pri príležitosti 20. výročia založenia tohto tellesa. Tým sa rozprúdi v hlavnom meste Slovenska opäť hudobný život, nesúci sa v slávnostnom ozvučí významný jubilej, medzi ktoré nesporne patrí okrem dvadsaťročnice Slovenskej filharmónie aj 40 rokov Symfonického orchestra Čsl. rozhlasu v Bratislave a 50-ročnica SND. Ako informovalo novínárov na tlačovej besede vedenie Slovenskej filharmónie, SF počíta s uvedením niekoľkých významných novínok, akými sú napr. VIII. symfónia A. Mozesa, Kardošov Klavírny koncert a nová skladba J. Kapra uvažovaná ako VII. symfónia s podtitulom Krajina detstva. Zo zahraničných telies uvidia a vypočujú si poslucháči známu Krakovskú filharmóniu, ktorá uvedie Pašie svätého Lukáša od súčasného poľského skladateľa K. Pendereckého, hneď v októbri zavíta do Bratislavy Česká filharmónia s dirigentom Václavom Neumannom, 23. októbra zavíta do priestorov Reduty Orchester bruselských sólistov a na záver sezóny je plánované vystúpenie BBC Orchestra London. V rámci dvojstoročnice narodenia Ludwiga van Beethovena budú uvedené jeho orchestraľne a orchestraľno-vokálne skladby, z ktorých treba predovšetkým spomenúť našťudovanie oratória Kristus na hore Olivovej. Potešiteľná je aj účasť viacerých českých špičkových sólistov, medzi ktorých patria klaviristi Jan Panenka, Ivan Moravec, čembalistka Zuzana Růžicková, violončelista Josef Chuchro a huslista Jiří Novák. Potešiteľné je, že na pódiu SF sa stretneme aj s mladými slovenskými speváčkami — sopranistkami Editou Grúberovou a M. Hajossyovou. Z dirigentov — okrem domácich (Ladislav Slovák a Ľudovít Rajter) si zastanú pred pult SF Talian Aldo Cecato a jeho krajan Carlo Zecchi a Antonio Pedrotti. Okrem toho príde do Bratislavy známy japonský dirigent Takashi Asahina, Švajčiar Peter Maag, Čech Zdeněk Košler, Angličan Colin Davis a v jedinečnej úlohe dirigenta uvidíme aj skladateľa Pierre Bouleza. Z mien zahraničných sólistov spomenieme aspoň niekoľkých. Budú to: M. Campanella (Taliansko), Yaeko Yamane (Japonsko), Ph. Entremont (Francúzsko) — všetci klaviristi, huslista A. Gertler zo Švajčiarska a nórsky klavirista K. Baeklund. Na prvom slávnostnom koncerte odznie Kardošova hrdinská balada, Beethovenova V. symfónia a mol a Dvořáková VIII. symfónia G dur. —uy—

Z obsahu 18. čísla

- 50-ročné jubileum profesionálneho hudobného školstva
- Reportáž o výstavbe nového Konzervatória

Balijský gamelan

Keď mi na jar tohto roku hovorili na Zväze slovenských skladateľov o možnosti navštíviť III. ročník hudobného festivalu v Širáze a Persepolise, temer som nechcel veriť vlastným ušiam: veď našinec sa iba z času na čas dostane do európskej cudziny na významnejšie podujatie. Cestovať do krajiny Dareov a Xerxov, resp. Artaxerxov, Hafiza a šachov mi pripadalo práve tak neskutočné, ako rozprávka z Tisíc a jednej noci. Lež táto rozprávka sa pomaly premenšovala na skutočnosť — najprv v podobe viz, leteniek a očkovacích tortúr a potom lietadlom TU-104 našich aerolínií, ktoré nás 30. augusta po nádhernom lete ponad púšť medzi Stredozemným morom a Tigrisom i Eufratom relatívne neďaleko od biblického čerstvo zasneženého Araratu priviezlo do hlavného mesta Iránu — Teheránu.

Slovičko „nás“ som nepoužil náhodou: okrem mňa cestovali tým istým dopravným prostriedkom úradujúci šéfredaktor časopisu Hudební rozhledy Zdeněk Candra a skupina československých umelcov na čele s klaviristom

rovnícke zátišia — ale tie asi nedosahujú, persepoliskej rozľahlosti. Umiestnenie účinkujúcich pod stenou (s nádhernými reliéfmi) vytváralo nad očakávanie prijateľné akustické podmienky — ibaže občas rušené nárazmi vetra, nepríjemného najmä kúdelmi prachu pri nášahaní z okolitej púšte.

Na otváracom koncerte vystupoval gamelanový súbor z Indonézie — a tak som mal konečne možnosť počuť a vidieť ansámbl nástrojov, ktorého zvuk ovplyvnil na konci minulého storočia veľmi silne Debussyho a prostredníctvom neho vývoj modernej hudby. Zvuk gamelanu je jedinečný, zväčša veľmi jemný a kultivovaný; nechýbajú v ňom však ani miesta náhlých gradácií, dynamických a rytmických.

BEZ ŠPORTU NA ŠTADIÓNE

V nedeľu 31. augusta som sa potešil, keď som sa dozvedel, že v Širáze je menšia náboženská obec arménskych kresťanov — dúfal som, že sa budem môcť zúčastniť i nádhernej liturgie. Pri návšteve krásne vyzdobeného kostolíka mi ale povedali, že v Širáze sa obrady

ských skladateľov: Chopinovej Barkaroly, Debussyho Troch etud. Albénizových Lavapies (z Ibérskych suit) a Messiaenových 6 úryvkov z 20 pohľadov na malého Ježiška a dvoch fragmentov z Katalógu vtákov. V podaní umelkyne — manželky O. Messiaena, taktiež hosta festivalu — mal Chopin jemnosť, grációznosť, nie však zženštilosť; gradačné a dramatické miesta mali vyslovene heroický ráz. V Debussyho zdôraznila Lóriod virtuózne-bravúrne črty — i keď druhá z nich by sa mi bola žiadala byť zahraná v rýchlejšom tempe. Zarádanie Albénitza bolo daňou vkusu obecnstva — je to efektná, strhujúca, nie však príliš šťastná kompozícia. O to však bolo zaujímavejšie vypočuť si v autentickú interpretáciu Messiaenovej skladby, pozoruhodné najmä svojou akordickou a rytmickou štruktúrou.

NECH ŽIJE ČESKOSLOVENSKO!

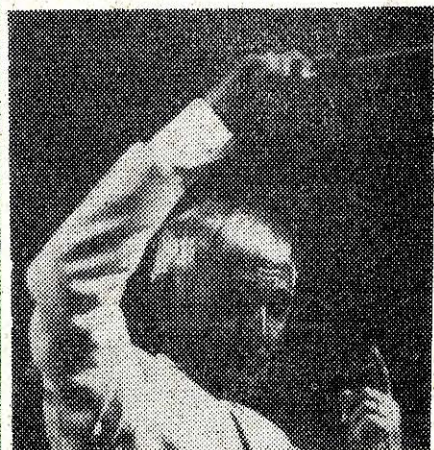
Večer toho istého dňa sa uskutočnili ešte dva koncerty: vystúpenie československých umelcov s výlučne janáčkovským programom na štadióne, kým v Hafizových záhradách v noci odznel koncert tradičnej indickej hudby. Pochopiteľne, že sa pozornosť nás — dvoch kritikov z ČSSR — sústredila na vystúpenie „našich“, navštívené nad očakávanie veľmi slušným počtom návštevníkov (to bol aj dôvod, prečo sa koncert nemohol konať v sále univerzity). Na jeho programe bolo Concertino, Sonata 1. októbra 1905, Capriccio pre ľavú ruku a komorný súbor a Zápisník strateného. Centrálnou osobnosťou večera bol prof. Josef Páleníček — účinkoval vo všetkých skladbách — no jeho najmarkantnejšou postavou bola Luba Baricová, spamätí svojím nádherným sýtym altom spievajúca part Zápisníka (tenorový part predniesol Jaroslav Kachel). Spoluúčinkovali členovia popredných pražských orchestrov (v Capricciu za dirigovania Ivana Štrausa — bol to jeho dirigentský debut). Vďaka pomerne dobrej mixáži reproduktorov sa dosiahol prijateľný účinok — o čom svedčil okrem iného vrelý potlesk obecnstva a výkriky „Nech žije Československo“. Nezvyčajné prostredie nútilo účinkujúcich zvyšovať dynamickú hladinu a miestami i vyslovene forsirovať. Treba len dúfať, že pri ďalšom hostovaní československých umelcov na niektorom z budúch ročníkov festivalu bude už v Širáze stáť veľká koncertná sieň — čo pri tempe, akým sa rozrastá táto rozvojová krajina, je viac než pravdepodobné.

V utorok 2. septembra sa dejiskom festivalu stala opäť Persepolis — účinkoval tam L'Orchestre National de l'O.R.T.F., tentoraz pod taktovkou známeho dirigenta moderny Bruna Madernu. Program bol citeľne zaujímavejší než v Širáze: úvod tvorili fanfáry Claudea Lejeunea, jadro Mozartov Klavirny koncert C dur KV 503 so sólistkou Y. Lóriod a Messiaenova skladba Et exspecto resur ectionem mortuorum, záver Debussyho Jeux. Lejeuenova intráda bola predvedená v modernej instrumentácii — je to pochopiteľné, len hráčov bolo vari priveľa; priniesla ovzdušie málo známej francúzskej hudobnej renesancie s typickou ornamentikou, predpovedajúcou už francúzske baroko. Zriedka hrávaný klavirny koncert salzburského génia zaznel vcelku prijateľne — len spomaľovania sólistky, najmä v mollových miestach, pôsobili dosť rušivo. O Messiaenovej suite platí to, čo o väčšine jeho skladieb, obsahuje množstvo miest veľmi zaujímavých a zvukovo i rytmicky apartných, predsa však ich dĺžka sa zdá miestami enormná. Alebo je to len pocit večne sa ponáhľajúceho človeka 20. storočia? V každom prípade ide o prejav novej monumentalit, ku ktorej ťahnu i iní majstri — každý svojím spôsobom — napr. Stockhausen i náš Suchon. — Debussyho Jeux boli podané perfektne, so zmyslom pre minucióznu farebnosť hýrivej partitúry — ibaže prestavba pódia pred ich zaznením bola práve tak dlhá, ako ich predvedenie!

Daším komorným koncertom bol druhý program českej hudby 3. IX. popoludní — tentoraz z diel Dvořáka, Janáčka a Martinu. Dvořáka reprezentovali jeho Cigánske melódie, op. 55 a desať Biblických piesní z opusu 99, Janáčka úpravy moravských ľudových piesní a Martinu Písničky na jednu i druhú stranu a Nový Spalíček. Interpretovali ich Věra Soukupová, Jaroslav Kachel a Josef Páleníček. Koncert sa našťastie konal v sále širázskych univerzity a tak mohla plne vyniknúť krása týchto diel. O tom, že naši umelci vydali zo seba maximum, netreba vari zvlášť podrobne písať.

FAUX PAS FESTIVALU

Vystúpenie brazílskeho súboru ten istý večer bolo jediným faux pas festivalu — v prvej polovici reprezentovali

Jean Martinon

akúsi zmes salónnej hudby, džezu a kvási folklóru, v druhej niečo na spôsob tanečno speváckych produkcií asi na úrovni okresného kola našich EUT anno dazumal. Zato hra amerického džezového Maxa Roacha Quinteta chvíľami vyrazila dych — bolo to perfektne muzifikovanie skvelých, zväčša černošských hudobníkov, spomedzi ktorých vynikali zvlášť bubeník a klavirista-skladateľ.

Zhodou okolností posledným súborom, ktorý som počul a videl, bol opäť balijský gamelan (4. IX.) — tentoraz však s programom o niečo kratším než na otváracom festivale. Festival trval až do 9. septembra — ale už 5. IX. sa celá československá skupina odviezla opäť vojenským lietadlom do Teheránu, aby tam (po hodinovom zdržaní kvôli odchodu N. Ceaușesca z Iránu) nastúpila spiatočnú cestu domov (pretože lietadlo Československých aerolínií lieta len raz za týždeň a cestovné na inú linku by bolo treba platiť vo valútách). Tak sme sa nemohli zúčastniť na recitálach klaviristiek Marthy Argerich a Catheryny Collard — s tou druhou vystupoval aj huslista Jerard Jarry, koncertov ansámblu Melos z Londýna a záverečného večera, na ktorom účinkoval súbor bicích nástrojov zo Strassburgu. Najviac som však ľutoval absenciu na produkcii konkrétnej hudby, kde sa mal predstaviť aj Xénakis: pôvodne sa toto podujatie malo uskutočniť už 31. augusta, no bolo — pravdepodobne kvôli audiencii u cisárovnej — odložené.

Lež aj napriek predčasnému odchodu ostane festival v Širáze a Persepolise jedným z najsilnejších zážitkov môjho života — nielen pre svoju univerzálnosť a atraktivnosť prostredia, ale aj pre svoju perfektnú organizáciu — vrátane schopnosti prideliť každému hostovi tlmiočnika s tou rečou, ktorú najlepšie ovláda. Veľkorysosť tohto podujatia — všetci hostia a účinkujúci sa stravovali a bývali prakticky zadarmo, na účet festivalového byra — je dnes vo svete určite značne unikátna a ťažko ju možno u nás napodobňovať: rozhodne by však stálo za zamyslenia dôslednejšie využitie krásnych prírodných a umelecky pritažlivých architektonických priestorov, ktorými Slovensko doslova oplýva! Záverom chcem upozorniť, že tohoročné účinkovanie československých umelcov a účasť československých kritikov nebola náhodná — nemalú zásluhu na tom má kolektív československého veľvyslanectva v Teheráne, najmä istý p. Heger, ktorý tam pôsobí vo funkcii (nemenovaného) kultúrneho ataše — za jeho prácu mu patrí úprimná vďaka. Kiežby aj pracovníci iných našich zastupiteľských úradov pokladali propagáciu československej kultúry za vec svojho srdca!

IGOR VAJDA | PŮVODNÁ REPORTÁŽ Z PERZIE

v Hafizových záhradách

prof. Josefom Páleníčkom, sólistkou opery SND (t. č. už pôsobiacej v Linzi), Lubou Baricovou a huslistom, asistentom AMU, Ivanom Štrausom. Pravdaže, v Teheráne sme sa neohríali dlho (ale zato poriadne — teplotúra tam prekračovala 30 stupňov Celsia, hoci na vrcholoch hôr ležal sneh!) a popoludní sme pokračovali v našej púti štvor-motorovým vojenským lietadlom americkej výroby do spomenutého dejiska festivalu — Širázu, ležiaceho cca 1000 kilometrov na juh od perského hlavného mesta; nebolo to síce cestovanie najpohodlnejšie, ale o to zaujímavejšie (tým skôr, že sa zatiaľ nikomu z našej „party“ nepodarilo cestovať v československom vojenskom lietadle a silne pochybujem, či sa mu to vôbec niekedy podarí) — a najmä rýchle a bezpečne (na krátkej prehládke Teheránu autobusom sme zasli nad obrovským ruchom a železnými nervami šoférov, predbiehajúcimi sa akýmkoľvek smerom a spôsobom; v Širáze sme to neskôr zažili mnohokrát!). V cielei svojej púte sme sa ocitli až pri západe slnka — ale organizácia festivalu fungovala skvele, a tak my — dvaja československí novinári — sme sa mohli čoskoro po ubytovaní vypraviť na otvárací koncert do Persepolisu, bývalej rezidencie perzských kráľov (zapálenej vlastnoručne Alexandrom Veľkým na jeho dobyvateľskej anabáze, ako znak odplaty za predchádzajúce zničenie Perzanmi), ktorého sa zúčastnila hlavná patrónka festivalu, manželka perzského šacha (všetkých hostí a významnejších účinkujúcich festivalu prijala na druhý deň na zvláštnej recepcii, čím dokumentovala svoj vrelý záujem o hudbu a umenie vôbec — sama kedysi študovala architektúru v Paríži).

KONKURENCIA — IBA DUBROVNÍK

Koncert sa konal v priestore pred schodištom bývalého centrálného paláca, uprostred veľkého komplexu torz budov, pred ktorými bola postavená polkruhová tribúna sedadiel. Prekrásne osvetlenie celého pozadia — vrátane Xerxovej hrobky vo svahu nad miestom — vytváralo unikátnu atmosféru, ktorému môžu konkurovať vari iba dub-

odbavujú len príležitostne, nakoľko kňaz sídli niekoľko stovák kilometrov odiaľ, v ešte väčšom arménskom spoločenstve.

V tento deň sa v budove festivalového byra začalo sympóziom o bicích nástrojoch a zrejme v najmodernejšom širázskom kine prehliadka domácich i zahraničných filmov. Lenže nebolo v silách jednotlivca navštevovať sústavne všetky podujatia širázsko-persepoliskeho festivalu, a tak ostávam iba pri tejto stručnej zmienke, aby si čitatelia mohli urobiť obraz o grandióznosti tohto univerzálneho podujatia.

Večer sa v amfiteatrálnom upravenom priestore širázskeho štadióna predstavil po prvý raz Orchester francúzskej televízie na čele s Jeanom Martinom. Predniesol Berliozovu Fantastickú symfóniu a Stravinského Svätenie jari. Je to perfektne hrajúce teleso s mäkkým základným zvukom, s vynikajúcimi drevnými nástrojmi. Škoda len, že priestor štadióna sa nevyrovnal akustickým podmienkam Persepolisu — a že druhá polovica programu bola rušená silnými nárazmi vetra.

AUTENTICKÝ MESSIAEN

Koncert perzskej a čínskej hudby v Hafizových záhradách (za svetla početných kahancov, rozostavených v dĺžke niekoľkých desiatok metrov pozdĺž cestičky) sa začal v ten istý deň o 23. hodine pod kopulou centrálného baldachýnu neďaleko hrobky Hafiza a jeho najbližších; mal neopakovateľné čaro svojou stránkou vizuálnou i zvukovou.

O tom, že Širáz má aj peknú koncertnú sieň, ideálnu pre komorné koncerty, som sa presvedčil 1. septembra popoludní na recitale Yvonney Lóriod, zostavenom z diel prevažne francúz-

HUDOBNÝ ŽIVOT — dvojtýždenník. Vydáva Ministerstvo kultúry SSR vo vydavateľstve Obzor v Bratislave. Vedie redakčná rada: dr. Peter Faltn, CSc. (predseda), Marián Jurík (šéfredaktor), Terézia Ursíniová (redaktorka), Pavol Bagin, prom. hist. Naďa Földváryová, Jura Hatrík, prom. hist. Naďa Hrková, dr. Ivan Stanislav, Ivan Úradníček. Technický redaktor Vojtech Solčanský. Tlačia Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra. Rg. č. RS 8261/68. Adresa redakcie: HUDOBNÝ ŽIVOT, Bratislava, Volgogradská 8, tel. 592-37. Administrácia: Vydavateľstvo Obzor, Bratislava, Čs. armády 29/a. Inzerčné oddelenie: Bratislava, Gorkého 17. Rozširuje PNS. Cena jedného výtlačku — 2,— Kčs.